

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Účetní, daňové a právní aspekty Vězeňské služby České republiky

Accounting, Tax and Legal Aspects of Prison Service in the Czech Republic

Student:

Bc. Petra Spáčilová

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Šárka Kryšková, Ph.D.

Ostrava 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci *Účetní, daňové a právní aspekty Vězeňské služby České republiky* vypracovala samostatně pod vedením Ing. Šárky Kryškové, Ph.D. a uvedla v seznamu literatury všechny použité literární a jiné odborné zdroje v souladu s právními předpisy a vnitřními předpisy Ekonomické fakulty Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava.

V Ostravě dne 7.7.2010

.....

Anotace v češtině

Diplomová práce se zabývá účetnictvím instituce, jakou je Vězeňská služba ČR. Podrobně seznamuje s Vězeňskou službou jakožto složkou státní sféry, platnou legislativou pro účetnictví v dané organizaci. První kapitola je věnována charakteristice organizační složky státu. Další část této práce se zaměřuje na účetnictví a zdaňování těchto subjektů. Jsou zde uvedeny a řešeny příklady z účetnictví této organizace. V poslední části jsou specifické oblasti účetnictví Vězeňské služby. Řešení vychází z legislativy platné pro účtování státní sféry a účetnictví Vězeňské služby.

Anotace v angličtině

The Dissertation is intended to familiarize the Reader with the Prison Service of the Czech Republic. Closely acquainted with the Prison Service als component of Government, current Legislation for Accounting in the Organization. The first chapter is devoted to the characteristics of Organizational Component of the State. Another part of this thesis focuses on accounting and taxation of these entitie. Are listed here and solved Examples Accounts of this Organiace. The final Part of the Information identified specific Area of Accounting the Prison Service. The solutions are based on legislation regulating accountancy within the state administration and book-keeping of the Prison Service.

Klíčová slova

Vězeňská služba, účetnictví, organizační složka státu, hospodaření, účetnictví organizační složky státu, legislativa, české účetní standardy, daně.

Keywords

Prison service, Accounting, Organizational Component of the State, Ekonomy, Accounting Organizational Component of the State, Legislation, Czech Accounting Standards, Tax.

Obsah

1 ÚVOD.....	1
2 CHARAKTERISTIKA ORGANIZAČNÍCH SLOŽEK STÁTU	3
2.1 HOSPODAŘENÍ ORGANIZAČNÍCH SLOŽEK STÁTU	3
2.1.1 <i>Peněžní fondy organizačních složek států</i>	7
2.1.2 <i>Zúčtování příjmů ve prospěch státního rozpočtu</i>	8
2.2 VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR	9
2.2.1 <i>Typy věznic</i>	11
2.3 VĚZNICE MÍROV	12
2.3.1 <i>Organizace věznice</i>	13
2.3.2 <i>Ekonomické oddělení Věznice Mírov</i>	16
2.3.3 <i>Historie věznice</i>	16
3 SYSTÉM VEDENÍ ÚČETNICTVÍ ORGANIZAČNÍ SLOŽKY STÁTU.....	20
3.1 PRÁVNÍ ÚPRAVA VEDENÍ ÚČETNICTVÍ ORGANIZAČNÍCH SLOŽEK STÁTU	20
3.2 ÚČETNICTVÍ ORGANIZAČNÍ SLOŽKY STÁTU	21
3.2.1 <i>Změny v účetnictví po 1.1.2010</i>	22
3.3 ČESKÉ ÚČETNÍ STANDARDY.....	24
3.4 CENTRÁLNÍ SYSTÉM ÚČETNÍCH INFORMACÍ STÁTU.....	26
3.5 DAŇOVÝ REŽIM ORGANIZAČNÍ SLOŽKY STÁTU	30
3.5.1 <i>Daň z příjmů</i>	30
3.5.2 <i>Daň z nemovitostí</i>	31
3.5.3 <i>Daň silniční</i>	32
3.5.4 <i>Daň dědická, darovací a z převodu nemovitostí</i>	32
3.5.5 <i>Daň z přidané hodnoty</i>	32
4 SPECIFIKA VEDENÍ ÚČETNICTVÍ VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY.....	33
4.1 VNITŘNÍ ZÁKONODÁŘSTVÍ VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY	33
4.2 ÚČETNICTVÍ VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY	33
4.2.1 <i>Finanční majetek</i>	35
4.2.2 <i>Zúčtovací vztahy</i>	38
4.3 SPECIFICKÉ OBLASTI ÚČETNICTVÍ.....	40
4.3.1 <i>Hospodaření střediska hospodářské činnosti</i>	40
4.3.2 <i>Závodní stravování</i>	41
4.3.3 <i>Účtování o hospodářské činnosti a závodním stravování</i>	42
4.3.4 <i>Účtování o odsouzených</i>	43
5 ZÁVĚR.....	50
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	52
SEZNAM ZKRATEK.....	53
PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE.....	54
SEZNAM SCHÉM A TABULEK	55

1 Úvod

Jedním z významných informačních systémů organizací, ale i státu je účetnictví. S účetnictvím se setkává každý dospělý člověk. Někdo účetnictví vnímá jako nutné zlo, jako součást živnosti, protože účetnictví považuje za zdroj primárních informací prostřednictvím kterého se zjišťuje jeho daňová povinnost. Jiný člověk vnímá účetnictví jako cenný zdroj informací, které mu pomáhají při zjišťování slabých a silných stránek jeho podnikání a v neposlední řadě jako pomocný prostředek při rozvoji činnosti a odstraňování negativních jevů převážně ve finanční oblasti. Tak jako v podnikatelské sféře je účetnictví zdrojem cenných informací, mělo by tak být i ve veřejné sféře a státní správě.

Organizační složky státu jsou organizace mající ze svého opodstatnění povahu nevýrobní, neziskovou a jenž jsou víceméně založeny a regulovány státem. Zvláštním znakem těchto nevýrobních institucí je jejich rozšíření a zastoupení hlavně ve veřejném sektoru. Tyto instituce jsou zastoupeny ve většině případů v rezortech ministerstev zdravotnictví, kultury, školství, armády, soudnictví, policie, sociální péče a dalších. Jednou ze součástí je i Vězeňská služba České republiky, jenž zabezpečuje ve své funkci celou řadu náročných úkolů. Její nejdůležitější náplní je zabezpečení výkonu vazby a trestu odnětí svobody. Vězeňská služba České republiky využívá pro zabezpečení své činnosti peněžních prostředků státního rozpočtu. Pro všechny instituce nezřízené za účelem zisku, tudíž i pro Vězeňskou službu České republiky platí, že o veškerých změnách peněžních prostředků, majetku a závazků uvnitř i vně těchto institucí jsou povinny vést a vykazovat správné a totožné údaje a k tomu slouží účetnictví.

Účetnictví ve Vězeňské službě České republiky se rozvíjelo od samotného počátku vězeňství a základní principy, platné i v dnešní době, byly dány počátkem minulého století. Účetnictví ve Vězeňské službě je z celkové koncepce velice podobné účetnictví ostatních organizačních složek státu, jen v určitých částech se odlišuje. Tyto odlišnosti vycházejí ze zákonů, nařízení a různých směrnic a jsou v předložené práci podrobně uvedeny.

Cílem mé diplomové práce je rozbor účetnictví a specifických problémů účtování ve Vězeňské službě České republiky a jeho správnost a souladnost se všemi právními předpisy.

Práce je rozdělena do tří základních částí. První část je věnována charakteristice organizační složky státu a Vězeňská služba jako taková. Druhá část je věnována systému vedení účetnictví organizačních složek státu. Ve třetí a poslední části se zabývám specifickými oblastmi účetnictví Vězeňské služby. Vězeňská služba je organizační složka státu, jenž může zakládat střediska hospodářské činnosti a dále poskytuje závodní stravování.

Diplomová práce prezentuje účetnictví v rámci Vězeňské služby České republiky jako nedělitelnou součást řádného fungování této složky, jenž je, vzhledem k jistým specifikům Vězeňské služby České republiky vystavena zesíleným tlakům na správnost a vykonávání i ostatních požadavků, jenž jsou nezbytné pro bezproblémový chod této organizace.

2 Charakteristika organizačních složek státu

Územní samosprávné celky, příspěvkové organizace a organizační složky státu zaujímají v národním hospodářství České republiky významné místo. Tyto účetní jednotky dle § 18 odst. 3 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, nejsou založeny za účelem podnikání.

Právní postavení organizačních složek je upraveno v zákoně č. 219/2000 Sb. o majetku České republiky. Tyto složky nemají právní subjektivitu, nejsou tudíž právnickými osobami. K plnění úkolů organizační složky zřizovatel užije majetek státu, se kterým je oprávněn nakládat. Takto zřízená organizační složka je účetní jednotkou. Organizační složka zaniká uplynutím doby, na kterou byla zřízena, nebo opatřením zřizovatele, který rozhodl o zrušení organizační složky. Vznik, změny a zánik organizační složky se sdělují v Ústředním věstníku České republiky.

Organizační složka státu provozuje pouze svou hlavní činnost, ve které jsou od daně osvobozeny. Vězeňská služba ČR provozuje i ekonomickou činnost, kde jsou plátcí DPH. Jedná se o závodní stravování, ubytování na ubytovně, ubytování v rekreačním zařízení, opravy obuvi, půjčování sportovních potřeb atd.

2.1 Hospodaření organizačních složek státu

Podle **zákona č. 218/2000 Sb.**, o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), v platném znění organizační složka státu hospodaří s prostředky státního rozpočtu, které jí stanoví správce kapitoly v rámci rozpočtu kapitoly, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak, minimálně v rozsahu členění závazných ukazatelů daných zákonem o státním rozpočtu. Její příjmy jsou příjmy státního rozpočtu a výdaje jsou výdaji státního rozpočtu, nestanoví-li tento zákon jinak. Rozpočet organizační složky státu může zahrnovat pouze příjmy a výdaje související s činnostmi vymezenými ve zřizovací listině, případně stanovenými jí zákonem, kterým byla zřízena.

Organizační složka státu je **povinna dbát**, aby dosahovala příjmů stanovených rozpočtem a plnila určené úkoly nejhospodárnějším způsobem. Prostředky, kterými disponuje, může používat na krytí nezbytných potřeb a na opatření zakládající se na právních předpisech. Prostředky může čerpat jen do výše závazných ukazatelů stanovených jí zákonem.

Organizační složka státu dále hospodaří s mimorozpočtovými zdroji, kterými jsou prostředky fondů organizační složky státu, zisk získaný hospodářskou činností vykonávanou na základě zvláštního zákona, peněžité dary a prostředky poskytnuté ze zahraničí podle jejich vymezení na základě právního aktu, kterým byly poskytnuty a prostředky zvláštních účtů k financování obměn a záměn státních hmotných rezerv podle zvláštního předpisu. Mimorozpočtové zdroje se používají prostřednictvím rozpočtu. Prostředky fondu kulturních a sociálních potřeb se s výjimkou prostředků určených na financování reprodukce dlouhodobého hmotného majetku a prostředků zvláštních účtů k financování obměn a záměn státních hmotných rezerv používají přímo na daný konkrétní účel jako je např. příspěvek na závodní stravování, příspěvek na dětský tábor, příspěvek na penzijní pojištění nebo příspěvek na kulturní a sportovní akce.

Organizační složka státu sestavuje rozpočet příjmů a výdajů v členění podle rozpočtové skladby. Veškeré rozpočtové příjmy dosažené v rámci svého hospodaření soustřeďuje na příslušném příjmovém rozpočtovém účtu a uhrazuje všechny rozpočtové výdaje z příslušných výdajových rozpočtových účtů. Zůstatky těchto účtů Česká národní banka uspořádá vždy ke dni 31. prosince tak, aby výsledný zůstatek těchto účtů byl nulový.

Organizační složky státu dále zřizují účty fondů tvořených podle tohoto zákona, účet cizích prostředků, účet sdružených prostředků, účty pro vnitřní organizační jednotky, o kterých vedoucí organizační složky státu rozhodl, že hospodaří se zálohou, a účty, o kterých to stanoví zvláštní právní předpis nebo z povahy příjmů a výdajů dané právním předpisem vyplývá, že nejsou součástí příjmů nebo výdajů státního rozpočtu. Ministerstvo zahraničních věcí dále zřizuje zvláštní účet pro vedení zálohy k zajištění financování vnitřních organizačních jednotek, které jsou zastupitelskými úřady České republiky v zahraničí. Zůstatky na těchto účtech koncem roku nepropadají. Úroky z těchto účtů jsou příjmem státního rozpočtu a úhrady za bankovní služby jsou výdajem státního rozpočtu, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak.

Účet cizích prostředků se zřizuje pro oddělené uložení cizích peněžních prostředků, zejména pro omylem došlé peněžní prostředky, mzdy pracovníků organizační složky státu a s nimi související výdaje za měsíc prosinec, vyplácené v lednu následujícího roku, prostředky, které správci kapitol soustřeďují v rámci

finančního vypořádání od příjemců prostředků poskytnutých ze státního rozpočtu, peněžní částky pacientů a chovanců v léčebných a jiných ústavech a pro prostředky kulturních fondů obyvatel ústavů sociální péče. Vězeňská služba má dále na tomto účtu, jenž má předčísli 6015 - peníze odsouzených, peníze nalezené (ke kterým se nepřihlásil majitel) nebo pozastávky při výběrových řízeních.

Soustřeďovat příjmy na jiných účtech a uhrazovat výdaje z jiných účtů může organizační složka státu jen v případech stanovených tímto zákonem. Příjmy státního rozpočtu soustředěné na jiných než příjmových rozpočtových účtech je organizační složka státu povinna do 10 pracovních dnů po připsání částky na její účet odvést do státního rozpočtu, pokud tento zákon nestanoví jinak.

Organizační složka státu převede do 31. prosince běžného roku prostředky na výplatu mezd za měsíc prosinec včetně výdajů s nimi souvisejících a včetně cestovného vypláceného současně se mzdou na účet cizích prostředků. Výdaji souvisejícími s výplatou mezd jsou pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na veřejné zdravotní pojištění a přiděl do fondu kulturních a sociálních potřeb. Případně nevyčerpané prostředky převede organizační složka státu z účtu cizích prostředků na svůj příjmový účet v den výplatního termínu mezd za měsíc prosinec.

Organizační složka státu **není oprávněna** přijímat ani poskytovat úvěry, přijímat půjčky, vystavovat směnky ani je přijímat. Půjčky může poskytovat pouze z fondu kulturních a sociálních potřeb nebo na základě zvláštního právního předpisu. Ale **může poskytovat** dodavatelům zálohy nejvýše na období jednoho čtvrtletí, a to v závislosti na věcném plnění dodávek výrobků a služeb. Ke konci běžného rozpočtového roku musí být zálohy vyúčtovány, a pokud výše zálohy přesahuje výši měsíčního plnění, musí být vráceny do rozpočtu. Vyúčtování ke konci rozpočtového roku nemusí být provedeno u záloh za dodávky elektřiny, plynu, vody, tepla, u záloh mobilním operátorům, u záloh na pohonné hmoty poskytované prostřednictvím platebních karet a u předplatného novin a časopisů. Dále může vynakládat peněžní prostředky na peněžní a věcná ocenění pouze v případě, stanoví-li tak právní předpis. Jde-li o ocenění udělované orgány moci výkonné, stanoví vláda nařízením druhy ocenění, podmínky, za kterých jsou udělována a orgány, které je udělují. Taktéž může za své zaměstnance hradit část příspěvku na penzijní připojištění a část pojistného na soukromé životní pojištění, které hradí zaměstnavatel pojišťovně

na základě pojistné smlouvy uzavřené mezi zaměstnancem jako pojistníkem a pojišťovnou pouze z fondu kulturních a sociálních potřeb. Podmínky úhrady pojistného a jeho výši upraví vyhláška o fondu kulturních a sociálních potřeb.

Organizační složka státu hradí odvod za porušení rozpočtové kázně a penále ze svého rozpočtu, a pokud jde o porušení pravidel hospodaření s fondem kulturních a sociálních potřeb, z tohoto fondu.

Organizační složka státu poskytuje peněžní dary pouze z fondu kulturních a sociálních potřeb, pokud tento zákon nestanoví jinak.

Organizační složka státu může kompenzovat výdaje přijatými příjmy, jen jde-li o:

- prostředky poskytnuté z rozpočtu a v tomtéž roce do rozpočtu vrácené,
- dodatečnou náhradu dříve vynaložených výdajů v tomtéž rozpočtovém roce, kterou jsou nahrazeny organizační složce státu výdaje, které organizační složka státu zaplatila z provozně technických důvodů, zejména úhradu telefonních poplatků, elektřiny, vodného a stočného,
- náhradu mezd za práci prováděnou zaměstnanci organizační složky pro jinou organizační složku nebo jiný subjekt.

Kompenzovat lze jen konkrétní podle rozpočtové skladby přesně identifikovaný výdaj, jehož úhrada vyplývá ze smluvních vztahů. Kompenzovat nelze výdaje, které organizační složka státu vynaložila při poskytování služeb, které jsou předmětem činnosti, pro kterou byla zřízena, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak.

Organizační složka státu **financuje programy** ze svého rozpočtu v rámci závazných ukazatelů stanovených zákonem o státním rozpočtu. K posílení prostředků může použít prostředky fondu kulturních a sociálních potřeb, prostředky rezervního fondu, prostředky přijaté ze zvláštních účtů vedených ministerstvem, na kterých jsou soustředěny finanční prostředky, které přešly na stát ze zrušeného Fondu národního majetku spolu s finančními prostředky z výnosu prodeje privatizovaného majetku a ze zisku z účasti státu v obchodních společnostech a prostředky přijaté od právnických a fyzických osob, pokud jsou poskytnuté na reprodukci majetku. Tyto prostředky převede organizační složka státu na zvláštní příjmový účet zřízený pro správce kapitoly a o výši převedených prostředků jí zvýší

správce kapitoly limit výdajů na financování reprodukce majetku. Správce kapitoly vrátí nepoužitý zůstatek takto převedených prostředků nejpozději do 31. prosince běžného rozpočtového roku na účet, ze kterého byly tyto prostředky poukázány¹.

2.1.1 Peněžní fondy organizačních složek států

Organizační složka státu tvoří tyto peněžní fondy:

- rezervní fond,
- fond kulturních a sociálních potřeb.

Zdrojem rezervního fondu jsou:

- prostředky poskytnuté ze zahraničí a peněžní dary,
- odvody neoprávněně použitých nebo zadržovaných peněžních prostředků a penále za prodlení s nimi,
- příjmy z prodeje majetku, který organizační složka státu nabyla darem nebo děděním,
- u Ministerstva obrany příjmy z prodeje majetku státu, s kterým je příslušné hospodařit toto ministerstvo.

Organizační složka státu, která přijala přímo do rezervního fondu peněžní prostředky, které má povinnost po jejich použití na stanovený účel vyúčtovat a nespotřebovaný zbytek vrátit, vrátí tento jejich nespotřebovaný zbytek poskytovateli přímo z rezervního fondu.

Fond kulturních a sociálních potřeb je tvořen základním přídělem z rozpočtu organizační složky státu z ročního objemu nákladů zúčtovaných na platy a náhrady platů, popřípadě na mzdy a náhrady mzdy a odměny za pracovní pohotovost, na odměny a ostatní plnění za práci vykonávanou v rámci odborného výcviku na produktivních činnostech žákům učilišť a na stipendia interním vědeckým aspirantům a zaměstnancům na studijních pobytech. Fond kulturních a sociálních potřeb je naplňován zálohově z roční plánované výše v souladu s jeho schváleným rozpočtem. Vyúčtování skutečného základního přídělu se provede v rámci účetní závěrky. Je tvořen k zabezpečování kulturních, sociálních a dalších potřeb a je určen zaměstnancům v pracovním poměru k zaměstnavateli, příslušníkům ve služebním poměru, soudcům, žákům středních odborných učilišť a učilišť, interním vědeckým

¹ Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů

aspirantům, důchodcům, kteří při prvním odchodu do starobního nebo plného invalidního důchodu pracovali u zaměstnavatele, případně rodinným příslušníkům zaměstnanců a jiným právnickým nebo fyzickým osobám. Další příjmy, výši tvorby a hospodaření s fondem kulturních a sociálních potřeb stanoví ministerstvo vyhláškou.

2.1.2 Zúčtování příjmů ve prospěch státního rozpočtu

Ve prospěch státního rozpočtu na běžný rozpočtový rok se zúčtují jen platby, které Česká národní banka obdrží nejpozději do 31. prosince běžného rozpočtového roku. Organizační složka státu složí příjmy přijaté v hotovosti tak, aby nejpozději do 31. prosince běžného rozpočtového roku byly připsány na její příjmový rozpočtový účet. Nedoplatky z minulého roku a z let dřívějších přijaté po 1. lednu běžného rozpočtového roku jsou rozpočtovým příjmem běžného rozpočtového roku. Totéž platí, i když půjde o náhradu rozpočtového výdaje z minulého roku.

Vedoucí organizační složky státu je oprávněn určit vnitřní organizační jednotce organizační složky státu, které se poskytuje záloha na financování jejich provozních činností z rozpočtu. Zálohy se poskytují na období jednoho měsíce v hotovosti nebo na běžné účty u bank. Vedoucí, který určil vnitřní organizační jednotku hospodařící se zálohou, musí taktéž určit zaměstnance, kteří odpovídají za hospodaření, vedení pokladní služby a účetnictví, a uzavřít s těmito zaměstnanci písemné dohody o hmotné odpovědnosti podle zvláštního právního předpisu.

Vnitřní organizační jednotky jsou povinny zálohu vyúčtovat po ukončení období, na něž je záloha poskytnuta, nejpozději k 31. prosinci rozpočtového roku, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak. K tomuto dni vrátí organizační složce státu nevyčerpané zálohy. Tyto povinnosti se nevztahují na vnitřní organizační jednotky Ministerstva zahraničních věcí, které jsou zastupitelskými úřady České republiky v zahraničí.

Vnitřní organizační jednotka, která vybírá jiné rozpočtové příjmy, než jsou výnosy daní, cel, pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, je povinna je odvést na příjmový účet zřízený pro organizační složku státu nejpozději koncem každého měsíce. Vedoucí organizační složky státu může nařídit odvod i v kratších lhůtách, a to stanovením termínu nebo stanovením částky, při jejímž dosažení musí být příjmy odvedeny. Jestliže je vnitřní organizační jednotka oprávněna vybírat příjmy státního rozpočtu, nesmí z nich hradit výdaje.

2.2 Vězeňská služba ČR

Vězeňská služba ČR (dále jen VS ČR) je založena jako organizační složka státu zákonem České národní rady č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky, ve znění pozdějších předpisů. VS ČR je rozpočtovou organizační složkou podružnou ministru spravedlnosti. Ministr spravedlnosti Vězeňskou službu spravuje prostřednictvím generálního ředitele, kterého jmenuje a odvolává.

Vězeňská služba zejména²:

- spravuje a střeží vazební věznice a věznice, odpovídá za dodržování zákonem stanovených podmínek výkonu vazby a výkonu odnětí svobody,
- střeží, převádí a eskortuje osoby ve výkonu trestu a ve výkonu trestu odnětí svobody,
- prostřednictvím programů zacházení soustavně působí na osoby ve výkonu trestu odnětí svobody s cílem vytvořit předpoklady pro jejich řádný způsob života po propuštění,
- provádí výzkum v oboru penologie a jeho výsledky využívá při své činnosti,
- zajišťuje pořádek a bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelství, Ministerstva spravedlnosti a v jiných místech jejich činnosti,
- vytváří podmínky pro pracovní a jinou účelnou činnost osob ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody, přičemž za účelem zaměstnávání těchto osob provozuje hospodářskou činnost,
- prošetřuje trestnou činnost příslušníků Vězeňské služby a ve spolupráci s Policií České republiky se podílí na předcházení a odhalování trestné činnosti osob ve výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody.

Vězeňská služba se člení na vězeňskou stráž, justiční stráž, správní službu a pověřené orgány Vězeňské služby. Vězeňská stráž a justiční stráž mají postavení ozbrojeného sboru. Vězeňská stráž střeží, předvádí a eskortuje osoby ve výkonu vazby a výkonu odnětí svobody, dále střeží vazební věznice, věznice a věznice pro místní výkon trestu. Při této činnosti a v uvedených místech zajišťuje stanovený pořádek a kázeň. **Justiční stráž** zabezpečuje pořádek a bezpečnost v soudních

²Dostupný z WWW: < <http://cs.wikipedia.org/wiki/vězeňská-slужba>>

budovách, státních zastupitelství, v jiných místech činnosti soudů a Ministerstva spravedlnosti ČR. **Správní služba** rozhoduje ve správním řízení, zabezpečuje organizační, ekonomickou, vzdělávací, výchovnou a další odbornou činnost. Součástí správní služby je i zdravotnická služba. Dále rozhoduje ve správním řízení podle zvláštních právních předpisů. Na těchto pozicích jsou v současnosti především občanští zaměstnanci v pracovním poměru k Vězeňské službě. **Pověřené orgány Vězeňské služby** mají postavení a plní úkoly policejního orgánu v řízení o trestných činech příslušníků Vězeňské služby.

Organizační jednotky VS ČR:

- generální ředitelství,
- vazební věznice,
- věznice,
- Institut vzdělávání,
- Ústav pro zabezpečování detence.

Ministr spravedlnosti jmenuje a odvolává generálního ředitele VS ČR, který mu taktéž odpovídá za činnost VS ČR. Generální ředitelství má za úkol vést a spravovat jednotlivé organizační složky. Také zabezpečuje plnění společných úkolů ostatních organizačních jednotek.

Institut vzdělávání vězeňské služby ČR je rezortním vzdělávacím zařízením s celorepublikovou působností, které zajišťuje profesní teoretickou a praktickou přípravu příslušníků a občanských pracovníků VS ČR tak, aby byli náležitě vycvičeni a vyškoleni pro výkon služby a zvyšovala se jejich odborná úroveň pro výkon práce. Základní kameny Programu celoživotního vzdělávání pracovníků VS ČR byly položeny v roce 1995. Celoživotní vzdělávání je pojato jako cílevědomá, plánovitá a všestranná kultivace každého jednotlivce pracujícího ve VS ČR, permanentní zvyšování jeho vzdělanostní a morální úrovně. Vize vzdělaného odborníka, pracovníka Vězeňské služby, je spojena i s požadavkem přísného dodržování zásad profesní etiky, uvědomění si postavení svého i kolegů na pracovišti, zároveň ale také možností ztráty prestiže a společenského postavení, což by mělo působit na prevenci kriminality pracovníků VS.

2.2.1 Typy věznic

Dle způsobu vnějšího členění, zajištění bezpečnosti a vnitřního režimu se věznice člení do čtyř základních typů:

- věznice s dohledem,
- věznice s dozorem,
- věznice s ostrahou,
- věznice se zvýšenou ostrahou.

Ve **věznici s dohledem** vykonávají trest osoby, jež byly odsouzeny za trestný čin spáchaný z nedbalosti a které dosud nebyly ve výkonu trestu odnětí svobody pro úmyslný trestní čin. Odsouzení se mohou v tomto typu pohybovat bez omezení. Ve většině případů pracují na pracovištích mimo věznici. Dohled nad jejich činností provádí vychovatel nejméně jedenkrát za týden.

Do **věznice s dozorem** se zařazují osoby, které byly odsouzeny za trestný čin spáchaný z nedbalosti a které již byly ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin. Dále se sem řadí osoby, kterým byl za úmyslný trestný čin uložen trest odnětí svobody nepřevyšující dva roky a které dosud nebyly ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin. Odsouzené osoby se mohou organizovaně pohybovat pod dohledem VS. Ředitel může povolit volný pohyb uvnitř věznice u osob, u nichž je předpoklad, že toho nezneužijí. Odsouzení zpravidla pracují na nestřežených pracovištích mimo věznici. Dohled nad jejich činností vykonává určený zaměstnanec VS nejméně jedenkrát za hodinu.

Ve **věznici s ostrahou** vykonávají svůj trest osoby, jež byly odsouzené pro úmyslný trestný čin a u nich nejsou splněny předpoklady pro zařazení do jiného typu věznice. V prostorách věznice se odsouzené osoby pohybují pod dohledem zaměstnance VS a organizovaně. V tomto typu věznice může ředitel povolit volný pohyb je výjimečně. Odsouzení pracují zpravidla na pracovištích uvnitř věznice nebo na střežených pracovištích mimo věznici. Dohled nad činností odsouzených se provádí nejméně jedenkrát za čtyřicet pět minut. Ředitel může povolit zaměstnání na nestřeženém pracovišti mimo věznici u odsouzených, u kterých je předpoklad, že této výhody nezneužijí.

Do **věznice se zvýšenou ostrahou** se zařazují doživotně odsouzené osoby, zvláště nebezpeční recidivisté, dále osoby odsouzené za zvláště závažný úmyslný

trestný čin k trestu odnětí svobody nejméně na osm let a osoby, jež byly odsouzené za úmyslný trestný čin a v posledních pěti letech uprchly z vazby nebo z výkonu trestu. Odsouzení se v prostorách věznice pohybují pod dozorem zaměstnance VS a organizovaně. Volný pohyb nemají tyto osoby povoleny ani při plnění pracovních povinností. Pracují na pracovištích uvnitř věznice nebo provádějí vhodnou práci přímo ve svých celách. Dohled provádí nad jejich činností příslušník VS nejméně jedenkrát za třicet minut.

O tom, kdo z odsouzených půjde do jakého typu věznice, rozhoduje soud v rozsudku, ve kterém rozhoduje o jeho vině a trestu. Pokud s ohledem na konkrétní okolnosti (závažnost trestného činu, stupeň a povaha narušení odsuzované osoby) soud dospěje k závěru, že náprava bude lépe zaručena v jiném typu věznice, může se odchýlit od zákonných kritérií pro rozřazování odsouzených. V průběhu výkonu trestu soud rovněž rozhoduje o přeřazení odsouzených z jednoho typu věznice do druhého, a to na návrh odsouzeného, ředitele věznice, státního zástupce nebo i bez návrhu.

Vedle základních typů věznice jsou zřízeny i zvláštní věznice pro mladistvé. V rámci jednoho vězeňského zařízení lze zřídit i více oddělení různých typů (např. ve věznici s ostrahou může být zřízeno i oddělení s dozorem). Ve vazebních věznicích lze zřídit oddělení pro výkon trestu odnětí svobody³.

2.3 Věznice Mírov

Věznice Mírov je organizační jednotkou VS ČR, v jejímž čele stojí ředitel. Toho jmenuje a odvolává generální ředitel VS ČR⁴. Jde o věznici se zvýšenou ostrahou, která má mimo jiné oddělení pro doživotně odsouzené, v němž jsou věznění nejnebezpečnější vězni České republiky. Dále je zřízeno oddělení pro odsouzené s ostrahou, dozorem, a specializované oddělení pro osoby s poruchami chování.

Za věznici činí právní úkony ředitel věznice, případně jiný vedoucí zaměstnanec nebo jiný zaměstnanec věznice (příslušník nebo občanský zaměstnanec) pouze v rozsahu stanoveném vnitřním předpisem, nejde-li o

³ Vyhláška 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby

⁴ § 1 odst. 4 zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

otázky spadající do výlučné pravomoci ministra spravedlnosti nebo generálního ředitele.

Věznice zabezpečuje, aby trest odnětí svobody plnil svůj účel a byl vykonáván v souladu se zvláštním právním předpisem⁵. Věznice rovněž zabezpečuje poskytování zdravotnických služeb odsouzeným ve výkonu trestu odnětí svobody, příslušníkům a občanským zaměstnancům Vězeňské služby a plní i další povinnosti, které ji v souvislosti s výkonem trestu ukládají jiné zvláštní právní předpisy⁶.

2.3.1 Organizace věznice

Organizační strukturu věznice tvoří:

- vedení věznice,
- oddělení věznice, která se ve stanovených případech člení na referáty,
- samostatné referáty.

V souladu s požadavky systematizace jednotlivých věznic jsou odděleními:

- oddělení vězeňské justiční stráže, jehož součástí je referát dopravy, družstvo psovodů a eskortní směna,
- oddělení výkonu trestu,
- oddělení ekonomické,
- oddělení zaměstnávání vězněných osob,
- oddělení logistiky,
- zdravotnické středisko.

Podle systematizace jednotlivých organizačních součástí věznice samostatnými referáty jsou:

- samostatný referát personální,
- samostatný referát prevence a stížností,
- samostatný referát správní,
- samostatný referát informatiky.

⁵ Zákon č. 20/1996 Sb. , o péči a zdraví lidu, v platném znění

⁶ Např. zákon č. 20/1996 sb. , o péči o zdraví lidu, v platném znění, zákon č. 592/1992 Sb. , o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, v platném znění, zákon č. 48/1997 Sb. , o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů.

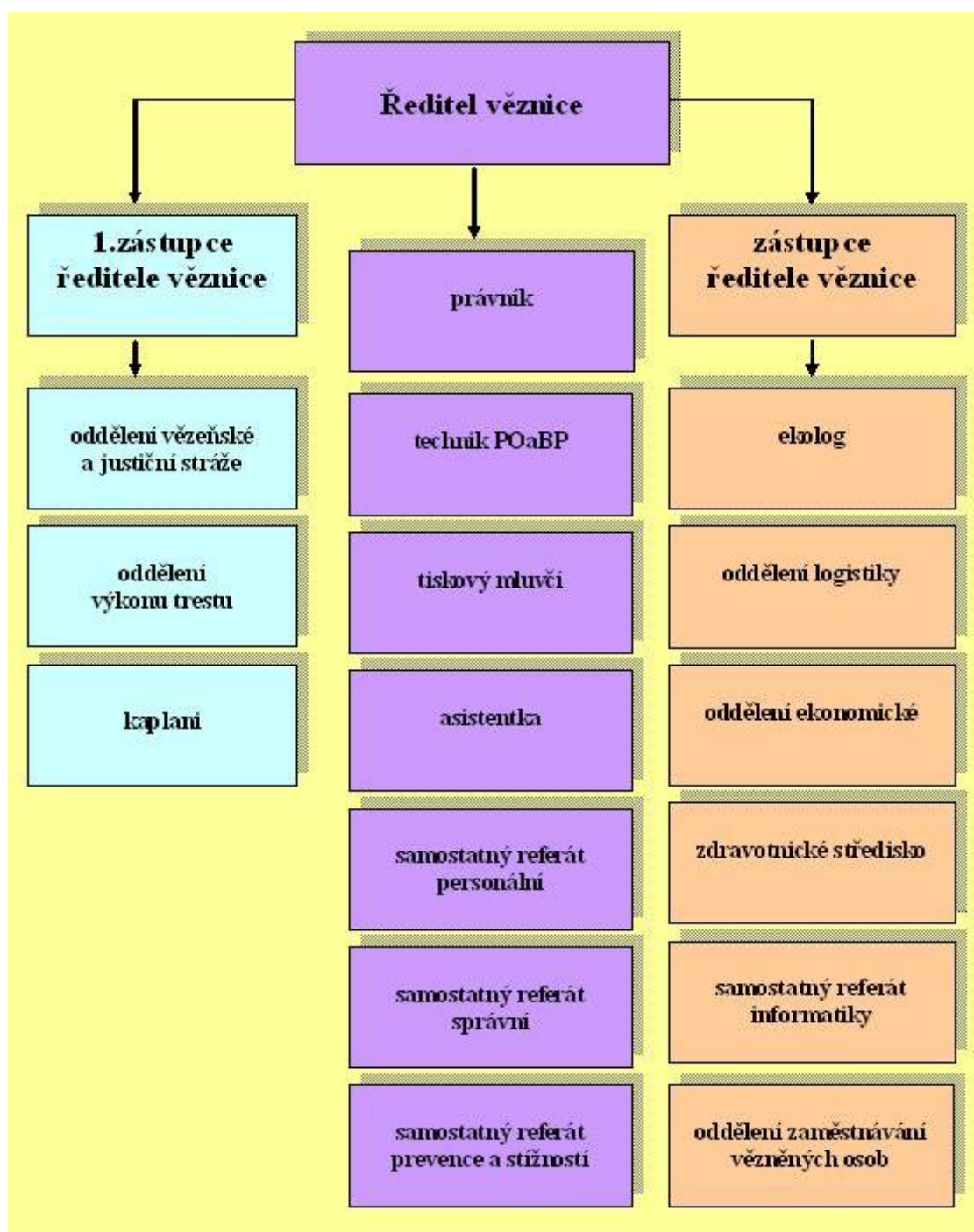
Všechna oddělení a samostatné referátky věznice zabezpečují plnění úkolů na příslušných odborných úsecích své činnosti. Poznatky získané ze své činnosti analyzují a navrhují potřebná opatření, ve stanoveném rozsahu se podílejí na vyřizování stížností, oznámení, podnětů a petic. Jednotlivá oddělení a referáty úzce spolupracují, předávají si informace a podklady.

Vedoucí oddělení nebo samostatného referátu kontroluje a odpovídá za plnění úkolů, které patří do jeho působnosti včetně ochrany utajovaných skutečností, hospodárního a účelného využívání finančních a materiálových prostředků, jakož i za zajišťování péče o bezpečnost a ochranu zdraví a zajišťování podmínek pro výkon služby a práce podřízených příslušníků a občanských zaměstnanců.

Ředitel Věznice Mírov

- řídí věznici a odpovídá generálnímu řediteli za její činnost,
- je nadřízený všem příslušníkům ve věznici a vykonává nad nimi personální a kázeňskou pravomoc,
- má postavení vedoucího zaměstnance ve vztahu k občanským zaměstnancům,
- v souladu s právními předpisy, předpisy ministra spravedlnosti a vnitřní předpisy generálního ředitele vydává zejména rozkazy, pokyny a nařízení v rozsahu své pravomoci,
- přímo řídí své zástupce, vedoucí samostatných referátů prevence a stížností, personálního, správního, technika požární ochrany a bezpečnosti práce, právníka, asistentku, tiskového mluvčí a prostřednictvím svých vedoucích ostatní oddělení a samostatných referátů a ekologa,
- odpovídá za dodržování právních předpisů, předpisů ministra spravedlnosti a vnitřních předpisů generálního ředitele týkajících se organizace a řízení věznice,
- plní další úkoly podle pokynů generálního ředitelství.

Schéma č. 2.1 Organizační struktura Věznice Mírov

Poradními orgány ředitele věznice jsou:

- vedení věznice Mírov,
- shromáždění vedoucích oddělení a samostatných referátů,
- poradní sbor,
- komise.

Vedení věznice tvoří ředitel a jeho dva zástupci. Úkoly a náplň práce jednotlivých poradních orgánů ředitele Věznice Mírov stanoví vnitřní předpis ředitele věznice.

2.3.2 Ekonomické oddělení Věznice Mírov

Ekonomické oddělení ve Věznici Mírov je součástí organizační složky Věznice Mírov, která zajišťuje realizaci ekonomické činnosti a finančního hospodaření věznice včetně výkaznictví, odměňování, likvidace dávek nemocenského pojištění, sociální zabezpečení u odsouzených a obviněných a vymáhání pohledávek. V čele ekonomického oddělení je zástupce ředitele věznice vedoucí ekonomického oddělení .

Vedoucí ekonomického oddělení na finančním úseku zabezpečuje zejména tyto úkoly:

- sestavuje návrh rozpočtu věznice v oblasti neinvestičních výdajů a příjmů,
- zpracovává rozbor hospodaření, sestavuje ekonomické výkazy,
- navrhuje řediteli věznice opatření k dosahování maximálních příjmů věznice,
- vede účetnictví věznice (analytickou a syntetickou evidenci), knihu došlých a vydaných faktur a konta složek odsouzených, zajišťuje odesílání peněžních jednotek z těchto kont,
- provádí měsíční účetní uzávěrky věznice, zpracovává a vede předepsané výkaznictví věznice.

2.3.3 Historie věznice

Hrad Mírov byl vybudován nepochybně proslulým olomouckým biskupem, přítelem krále Přemysla Otakara II. **Brunem ze Schauenburka** na skalnatém útesu nad obcí Mírovem nejpozději v letech 1258–1266. Původně asi vznikl jako biskupský lovecký hrad, avšak záhy se stal střediskem biskupského manského obvodu. První nesporná zpráva o hradu Mírově pochází z roku 1266, kdy již náležel olomouckému biskupství. Olomoučtí biskupové používali hradu jako občasného sídla, zejména v době lovů, i jako útočiště před morem a válkami. Biskup Mikuláš z Rýzmburka (1388–1397) bydlel na hradě v době bojů mezi markrabaty Joštem a Prokopem v letech 1390–1391, kdy zde byli vězněni biskupští manové Víšek z Komárovic a Václav z Voděrad pro odboj proti rozsudku manského soudu. Na Mírově se v roce 1400 ukrýval olomoucký biskup Jan XI. Mráz (1397–1403). Zdejší hradní posádka

také účinně pomáhala mohelnickému oddílu Zikmundových Uhrů pod vedením jistého Bohuše. Biskupův bratr a mírovský purkrabí Mikuláš Mráz se v roce 1402 zaručil za biskupovy četné dluhy. Za biskupa Václava Králíka z Buřenic (1413–1416) byl Mírov zastaven, avšak jeho nástupce Jan XII. Železný (1416–1430) jej vyplatil a dal opravit jeho opevnění, takže hrad se stal centrem obrany biskupských statků za husitských válek. Olomoucký biskup Pavel z Miličína (1434–1450) hrad vzhledem k tíživé finanční situaci biskupství po husitských válkách opět zastavil, ale již před rokem 1445 jej vyplatil zpět a svěřil do správy svému bratrovi Oldřichovi z Miličína. Válečné rozbroje brzy nato přispěním Jiřího z Poděbrad načas utichly, a tak i na Mírově nakrátko zavládl pokojný život.

Na přelomu 15. a 16. století došlo i ke změně ve správě panství. Z někdejšího manského systému zbyla jen hradní manství a majetky v některých vesnicích, získané víceméně symbolicky příslušníky vyšší šlechty z okolí, kteří službu na hradě ani nevykonávali. Ostatní vsi panství se změnily ve stolní statky. V polovině 16. století pak přešla na Mírov i správa biskupského panství svitavského. Za biskupa Marka Khuena (1553–1565) došlo k rozsáhlé přestavbě Mírova, již získal v podstatě svou nynější rozlohu. Bylo vybudováno podkovovité předhradí, zatímco původní hradní budovy s věží, nazývané tehdy horním zámkem, a kostel před hradem byly zapojeny do pásma hradeb. V předhradí byl byt úředníka (hejtmana panství), tzv. červený pokoj, strážní místnost nad bránou, tzv. kněžská světnice, kancelář, místnost důchodního a další pokoje. Ve staré části hradu byl velký sál, pokoj pro biskupa, kuchyně a k ní příslušné místnosti, tzv. stříbrná komora, jídelna a řada dalších komor sloužících hospodářským potřebám, sklepů i pokojů. Věž byla červená a byla opatřena hodinami. Hrad nadále sloužil (spolu s Hukvaldy) i jako káznice pro duchovní i světské vězně. Jan Pavlovský zde věznil své provinilé sloužící, a hlavně sem byli posíláni kněží, kteří vedli nepořádný život nebo byli obviněni ze sympatií k Lutherovu učení. Biskup často zajížděl na hrad k lovům i k různým diplomatickým schůzkám a jednáním se šlechtici i jinými význačnými osobami a rovněž v dobách morových epidemií.

Za třicetileté války opět stoupl vojenský význam mírovského hradu. V roce 1637 byla jeho obrana posílena velkými bombardami. Přímé válečné nebezpečí dolehlo na Mírov v roce 1643. Tehdy předvoj švédské armády, táhnoucí z Čech na Moravu, oblehl 17. června mírovskou pevnost a o dva dny později sem přitáhly i hlavní síly pod vedením proslulého švédského vojevůdce Torstensona. Hradní

posádka v čele s hejtmanem Alexandrem Vinařským z Kříšova se vzdala a Torstenson zde ponechal asi 150 svých mužů pod vedením kapitána Izáka Bohma. V září 1643 ustupovali Švédové z Moravy, pronásledováni císařským generálem Gallasem. Císařští oblehli Mírov 20. září, tři dny jej ostřelovali z děl, a když na hradě vypukl požár, který zachvátil i předhradí a zničil střechy celého objektu, podnikli 23. září útok a hrad dobyli. Mírov byl pak narychlo opraven a opatřen stálou posádkou. Za nového vpádu Švédů na Moravu v roce 1645 byl Mírov 5. května znovu obležen. Obléhatelé způsobili hradu velké škody, ale jeho posádka se tentokrát postavila na urputný odpor a již druhého dne donutila Švédy k odchodu.

Po třicetileté válce byl hrad Mírov ve velmi špatném stavu. Podle popisu z roce 1663 stál na výšině, ze tří stran obklopen vysokým lesem, a byl prý válkou a stářím značně sešlý; jeho stav zhoršil ještě požár. Byl obklopen zděným předhradím a velmi silnou zdí, která měla základy na skále, avšak místy byla v rozvalinách. Vzhledem k tureckému nebezpečí se mělo ještě téhož roku opevnění Mírova zlepšit provizorně palisádami. Biskup Karel II. z Lichtenštejna-Kastelkornu (1664–1695) však místo toho zahájil v roce 1665 jeho generální přestavbu, k níž sám kreslil plány. Během ní byly znovu vybudovány jednotlivé části objektu, zejména roh hradního paláce, který byl poškozen deštěm a hrozil zřícením, dále byla přestavěna věž a znovu pořízeno celé vnitřní vybavení. V roce 1684 tyto barokní úpravy skončily. V rámci úprav tu byl podle návrhu G. P. Tencally vybudován hradní kostel sv. Margarety s charakteristickou kopulí nad presbytářem. Na rozdíl od většiny tehdejších panských sídel sledovala úprava Mírova znovu charakter vojenský, diktovaný hrozícím tureckým nebezpečím, současně však uspokojovala i nároky na vysoký komfort. Biskup Karel tu v roce 1684 založil velkou zbrojnici, v níž shromáždil jednak zbraně z předchozího hradního arzenálu, jednak získal další, zejména zbraně z bojů s Turky. Hlavní hradní budova byla dvoupatrová, předhradí jednopatrové. Jednotlivé pokoje byly barevně odlišeny (modrý, bílý, červený a zelený); předhradí sloužilo především jako sídlo úředníků a byla v něm i zbrojnice. Zámecká kaple byla přejmenována ke cti sv. Karla Boromejského. Velký sál ve starém hradě byl opatřen bohatými barokními štukami. V hospodářské části objektu se nacházely tři velké konírny.

Avšak ani po přestavbě neztratil hrad funkci věznice pro duchovní. V letech 1681–1684 zde byl vězněn i osvěcený šumperský děkan Kryštof Alois Lautner, oběť šumperských a velkolosinských čarodějnických inkvizičních procesů.

V 18. století ztratil hrad v důsledku používání nové válečné techniky vojenský význam. Biskupové přestávali mít o Mírov jako o své sídlo zájem a v roce 1761 sem byla z Hukvald přeložena **kněžská káznice**. Podle návrhu Jana Antonína Křoupala byla v roce 1762 pro tento účel postavena nová budova u vchodu do hradu. Od roku 1823 tu byl vězněn také slovinský osvícenský kněz a buditel Martin Kuralt (1757–1845), který nakonec na Mírově zemřel. Pro zemřelé vězně vznikl pod lesem nedaleko hradu hřbitov. Naposledy hrál hrad Mírov určitou vojenskou roli za napoleonských válek, když sem 5. prosince 1805 přitáhlo od Uničova 100 Francouzů. Hradní posádka v síle 8–10 granátníků však jejich nápor odrazila.

Po zrušení roboty v roce 1848 ztratil mírovský hrad svou funkci správní jako středisko patrimonie a přestal sloužit i jako káznice pro duchovní. Zbrojnici zčásti rozebrali úředníci a myslivci, nejcennější věci byly odvezeny na kroměřížský a chropýňský zámek. Údržba opuštěného hradu činila značné potíže, a proto jej v roce 1855 prodal olomoucký arcibiskup hrabě Bedřich Fürstenberk (1853–1892) hluboko pod cenou moravskému místodržitelství, které v něm zřídilo **státní věznici**, přenesenou sem ze Špilberka. K tomu účelu byl hrad v letech 1859–1870 adaptován, přičemž byly také některé jeho části upraveny v novogotickém stylu a řada cenných detailů vzala zaslou. Tehdy získal hrad svou nynější podobu. Obdélné předhradí, obklopené ze tří stran jednopatrovými budovami, zesílenými strážními věžemi, odděluje od vnitřního hradu příkop, zčásti zasypaný. Vnitřní hrad o půdorysu velkého obdélníka tvoří třípatrový hradní palác se čtvercovou věží, jehož vnitřní kolmé křídlo rozděluje dva velké čtvercové dvory. Celek chrání barokní opevnění, zesílené bastiony. Nádvoří předhradí dominuje budova barokního kostela s bohatě zdobenou fasádou.

Za nacistické okupace v letech 1939–1945 se stal Mírov věznicí gestapa, jíž prošla i řada vedoucích funkcionářů ilegální KSČ na Moravě a různých levicových organizací. Dále tu byli nemocní, především tuberkulózní vězni, zejména Češi a Poláci, z nichž několik tu bylo i popraveno. Na blízkém vězeňském hřbitově, upraveném nyní v památník obětí okupace, bylo v letech 1939–1945 pohřbeno 677 politických vězňů, z toho 550 Poláků a 110 Čechů⁷.

⁷ KOLEKTIV AUTORŮ. Hrady, zámky a tvrze v Čechách na Moravě a ve Slezsku - Severní Morava. Dostupný z WWW: < http://www.hrady.cz/wnd_show_text.php?tid=23383 >.

3 Systém vedení účetnictví organizační složky státu

Dle **zákona č. 219/2008 Sb.**, o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích jsou organizační složkou státu ministerstva a jiné správní úřady státu, Ústavní soud, soudy, státní zastupitelství, Nejvyšší kontrolní úřad, Kancelář prezidenta republiky, Úřad vlády České republiky, Kancelář Veřejného ochránce práv, Akademie Věd České republiky, Grantová agentura České republiky a jiná zařízení, o kterých to stanoví zvláštní právní předpis anebo výše uvedený zákon. Obdobné postavení jako organizační složka státu má i Kancelář Poslanecké sněmovny a Kancelář Senátu. Organizační složky jsou příslušné hospodařit s majetkem státu a závazky z jejich činnosti jsou přímo závazky státu. Příjmy organizační složky jsou příjmy státního rozpočtu a obdobně výdaje jsou výdaje státního rozpočtu.

3.1 Právní úprava vedení účetnictví organizačních složek státu

Primární právní normy vytvářející právní prostor pro vedení účetnictví organizačních složek jsou následující:

- zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 410/2009 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou územními samosprávnými celky, příspěvkovými organizacemi, státními fondy, včetně Pozemkového fondu České republiky a OSS,
- české účetní standardy č. 701 – 704.

Mezi **sekundární právní normy** patří právní předpisy, které definují především rozpočtové hospodaření jako celek. Jedná se zejména o:

- zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech,
- vyhláška č. 383/2009 Sb., o účetních záznamech v technické formě vybraných účetních jednotek a jejich předávání do centrálního systému účetních informací státu a o požadavcích na technické a smíšené formy účetních záznamů (technická vyhláška o účetních záznamech),
- zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů,

- vyhláška MF č. 323/2002 o rozpočtové skladbě, kterou používají OSS,
- zákon č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 40/2001 Sb., o účasti státního rozpočtu na financování programů reprodukce majetku, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě,
- zákon č. 235/2004 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 40/2004 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů.

Výše uvedené vyjmenování právních předpisů, které se promítají do účetnictví organizační složky státu je však nekompletní, neboť zde nejsou zmíněny další předpisy a právní normy, jež mají všeobecný charakter. Mezi přepisy můžeme řadit informativně např. předpisy upravující zdravotní pojištění, celní předpisy a další.

3.2 Účetnictví organizační složky státu

Od 1.1. 2010 vstoupila v účinnost legislativa, jenž byla odsouhlasena dne 23. května 2007 usnesením vlády č. 561 a jejím úkolem je vytvoření nového jednotného účetnictví státu, pod které spadá mimo jiné i účetnictví organizační složky státu. Toto nové účetnictví by mělo přinést efektivnější správu hospodaření státu, a to prostřednictvím kompletních, správných a včasně poskytovaných informací za jednotlivé účetní jednotky. Dalším přínosem by měla být reforma účetnictví státních subjektů, zpřehlednění jejich účetnictví a finančních výkazů. Účetnictví státní správy se touto reformou přiblíží účetnictví podnikatelských subjektů.

Základními principy vytvoření účetnictví státu jsou⁸:

- vytvoření účetnictví státu v analogii s účetnictvím podnikatelských subjektů,
- vytvoření podmínek pro efektivní zajištění relevantních informací o hospodářské situaci státu a příslušných vybraných účetních jednotek,
- odstranění nejednotnosti jednotlivých evidencí a výkazů účetních jednotek,
- sestavení účetních výkazů za Českou republiku,
- elektronizace a digitalizace účetních záznamů.

⁸ WWW: <http://mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xls/dane_ucetni_reforma_v_oblasti>

Účetní knihy

Organizační složka státu je povinna vést účetní knihy. Těmito knihami jsou⁹:

- deník, v němž účetní zápisy uspořádají z hlediska časového a jímž prokazují zaúčtování všech účetních případů v účetním období,
- hlavní kniha, v níž účetní zápisy uspořádají z hlediska věcného,
- knihy analytických účtů, v nichž podrobně rozvádějí účetní zápisy hlavní knihy,
- knihy podrozvahových účtů, ve kterých se uvádějí účetní zápisy, které se neprovádějí v deníku a v hlavní knize.

Účetní doklady

V § 11 zákona o účetnictví jsou vymezeny účetní doklady jako průkazné účetní záznamy, které jsou nejdůležitějšími prvky prokazatelnosti účetnictví. Účetními doklady se rozumějí originální písemnosti, jež ověřují a dokládají jednotlivé hospodářské a účetní operace a podle nichž se provádějí zápisy v účetních knihách. Účetní doklady mají náležitosti:

- označení účetního dokladu,
- obsah účetního případu a jeho účastníky,
- peněžní částku nebo informaci o ceně za měrnou jednotku a vyjádření množství,
- okamžik vyhotovení účetního dokladu,
- okamžik uskutečnění účetního případu, není li shodný s okamžikem vyhotovení.

3.2.1 Změny v účetnictví po 1.1.2010

Účetní závěrka prošla významnými změnami. Nově ji tvoří pět částí:

- **rozvaha** – reforma zavedla novou strukturu položek, která vychází z nové účtové osnovy. V položkách aktiv se zavedly čtyři sloupce a to pro brutto, korekci, netto běžného období a netto minulého období. U pasív zůstávají dva sloupce a to sloupec k okamžiku sestavení účetní závěrky a sloupec pro údaje z minulého účetního období,
- **výkaz zisku a ztráty** – vykazují se konečné zůstatky syntetických účtů nákladů a výnosů a výsledek hospodaření před a po zdanění za účetní

⁹ § 13 zákona č. 561/1993 Sb. , o účetnictví

jednotku ve dvou sloupcích pro běžné období a dvou sloupcích pro minulé účetní období,

- **příloha** - vysvětluje a doplňuje informace obsažené v ostatních částech účetní závěrky,
- **přehled o peněžních tocích** – rozpis vybraných položek aktiv a pasiv. Podává informace o přírůstcích a úbytcích peněžních prostředků za účetní období,
- **přehled o změnách vlastního kapitálu** – zobrazuje stav vlastního kapitálu účetní jednotky a jeho jednotlivých složek k rozvahovému dni minulého účetního období, jeho zvýšení a snížení v průběhu účetního období a stav k okamžiku sestavení účetní závěrky.

Účtová osnova

Nová účtová osnova je obsažená v příloze vyhlášky č. 410/2009 Sb., je závazná a ruší některé dřívější účty. Účtová osnova byla vypracována v souladu se sjednocováním s účtovou osnovou ve všech zemích Evropské unie. Toto sjednocování se v jednotlivých státech uplatňuje s různou mírou závaznosti a směrnice obsahují zpravidla jen nejdůležitější zásady. Jednotná účtová osnova ani příslušná direktiva zatím neexistuje.

Hlavními změnami v účtové osnově jsou:

- **účtová třída 0** – vznikly nové účty: např. 015, 053, 068, dále uspořádací účty technického zhodnocení 044 a 045, které jsou to kalkulační účty. Byly zrušeny některé účty: 026, 064 a 065,
- **účtová třída 1** – zde byly zavedeny opravné položky, které slouží k vyjádření přechodného snížení hodnoty majetku. Byl zrušen účet 124 – Zvířata,
- **účtová třída 2** – zrušeny účtové skupiny 20, 21 a 27
- **účtová třída 3** – evidence jen krátkodobých pohledávek a závazků, vznik nových účtů, upřesnění názvů účtů a změnu obsahového vymezení existujících účtů,
- **účtová třída 4** – původní vymezení je kompletně zrušeno, nově se vedou údaje o majetku účetní jednotky, o fondech, výsledku hospodaření, rezervách, závěrkových účtech a dlouhodobých pohledávkách a závazcích,

- **účetová třída 5** – vznikly nové účty, upřesnění názvů účtů, změnilo se obsahové vymezení stávajících účtů, změna účtování kursových rozdílů,
- **účetová třída 6** – vznikly nové účty a upřesnění názvů účtů, změna obsahového vymezení stávajících účtů,
- **účetová třída 7 a 8** – tyto třídy nebudou používány,
- **účetová třída 9** – použití výhradně pro podrozvahové účty

Další změny:

- rozšíření okruhu právních vztahů o soubor činností směřujících k shromažďování účetních záznamů od vybraných účetních jednotek v centrálním systému účetních informací státu (CSÚIS) a sestavení účetních výkazu za Českou republiku. Zjišťováním účetních záznamů a sestavováním účetních výkazů za Českou republiku je pověřené Ministerstvo financí,
- zrušení možnosti vést účetnictví v zjednodušeném rozsahu pro organizační složky státu,
- stanovení povinnosti vést účetnictví výhradně podle Českých účetních standardů,
- ocenění vybraného majetku (kulturní památka, sbírka apod.) jednou korunou pokud není známa jeho pořizovací cena. Platnost od 1.1.2012,
- ocenění majetku reálnou hodnotou.

3.3 České účetní standardy

Jednou ze základních právních norem upravujících účetnictví vybraných účetních jednotek jsou nové účetní standardy č. 701 – 704.

Jednotlivé účetní standardy upravují:

- účetní standard č. 701 **Účty a zásady účtování na účtech** – stanovuje základní postupy účtování na účtech,
- účetní standard č. 702 **Otevírání a uzavírání účetních knih** – stanovuje základní postupy účtování při otevírání a uzavírání účetních knih,
- účetní standard č. 703 **Transfery** – stanovuje základní postupy účtování transferů,
- účetní standard č. 704 **Fondy účetní jednotky** – stanovuje základní postupy účtování fondů.

Kromě účetních standardů vydalo Ministerstvo financí také:

- sdělení o zrušení Českých účetních standardů pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 505/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů, č. 501 – 522,
- převodový můstek.

Oceňování majetku a závazků

Majetek a závazky se oceňují k okamžiku uskutečnění účetního případu a k okamžiku sestavení účetní závěrky.

Způsoby oceňování v okamžiku vzniku účetního případu:

- pořizovací cena – cena, za kterou byl majetek nakoupený a náklady související s jeho pořízením,
- vlastní náklady – přímé náklady vynaložené na výrobu daného majetku,
- jmenovitá hodnota – hodnota peněžních prostředků,
- reprodukční pořizovací cena – cena, za kterou byl majetek nakoupený v době, kdy se o něm účtuje.

K okamžiku sestavení účetní závěrky se majetek a závazky oceňují:

- reálnou hodnotou, kterou se rozumí tržní hodnota,
- kvalifikovaným odhadem nebo posudkem znalce,
- oceněním podle zvláštních právních předpisů.

Opravné položky

Podle vyhlášky č. 505/2002 Sb., nevytvářely účetní jednotky veřejné správy opravné položky. Nová vyhláška jim tuto povinnost ukládá. Opravné položky se budou účtovat prostřednictvím účtu 554 – Tvorba a zúčtování opravných položek.

Opravné položky vyjadřují přechodné snížení hodnoty majetku. Vytváří se na základě inventarizace majetku. Tvoří se u dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku a dlouhodobého finančního majetku. Dále se opravné položky budou vytvářet u dlouhodobých a krátkodobých pohledávek a zásob.

Odepisování majetku

Odepisování majetku vyjadřuje opotřebení majetku a vytváří zdroj pro reprodukci majetku. Všechny účetní jednotky veřejné správy mají povinnost odepisovat majetek a vytvářet odpisové plány. Dosud byl jejich majetek evidovaný v pořizovacích cenách a neodepisoval se. Změnu účetní metody odepisování

majetku musí účetní jednotky vykonat v účetním období od 1. 1. 2011. V letošním roce proběhne kategorizace majetku.

3.4 Centrální systém účetních informací státu

Novela zákona o účetnictví provedená zákonem č. 304/2008 Sb. zařadila do zákona podmínky pro zjišťování účetních záznamů pro potřeby státu. Je to soubor činností, které směřují k shromažďování účetních záznamů vybraných účetních jednotek v centrálním systému účetnictví státu a sestavení účetních výkazů za Českou republiku. Tyto výkazy bude sestavovat Ministerstvo financí, které také od 1. 1. 2010 spravuje centrální systém účetních informací státu.

Podle § 23b zákona o účetnictví se k poslednímu dni kalendářního roku sestavují za Českou republiku tyto účetní výkazy:

- souhrnný výkaz majetku a závazků státu,
- souhrnný výkaz nákladů a výnosů státu,
- výkaz peněžních toků,
- příloha.

Do systému budou předávat účetní záznamy vybrané účetní jednotky, jimiž jsou organizační složky státu, státní fondy podle rozpočtových pravidel, Pozemkový fond České republiky, územní samosprávné celky, dobrovolné svazky obcí, Regionální rady regionů soudržnosti, příspěvkové organizace a zdravotní pojišťovny.

Ministerstvo financí vydalo prováděcí vyhlášku č. 383/2009 Sb. o účetních záznamech v technické formě u vybraných účetních jednotek. Kromě formátu, struktury a pravidel pro přenos a zabezpečení účetních záznamů v technické formě uvádí rozsah a četnosti předávání účetních záznamů. Některé z vybraných účetních jednotek budou předávat pouze účetní záznamy pro sestavení účetních výkazů za Českou republiku a za dílčí konsolidační celek státu.

Vyhláška řeší i zabezpečení účetních záznamů, kontrolu přenosu a požadavky na předávání a přebírání dat, šifrovacích a dešifrovacích klíčů a přístupových kódů.

V přílohách k vyhlášce jsou uvedeny termíny pro předávání konsolidačních účetních záznamů. Kromě účetních výkazů mohou být požadovány i jiné účetní záznamy, například primární účetní záznam z účetních knih, účetní záznamy o inventarizaci a může být vyžádán konkrétní účetní doklad.

Prováděcí vyhláškou č. 410/2009 Sb. ministerstvo upravilo směrnou účtovou osnovu, která sjednocuje základní princip účtování o majetku a závazcích, nákladech a výnosech aktuálním způsobem, tj. o nákladech se účtuje ve tř. 5 a o výnosech ve tř. 6, a to bez ohledu na okamžik zaplacení. Účetní jednotky, které sestavují finanční výkazy pro sledování plnění rozpočtu příjmů a výdajů a které měly samostatnou účtovou třídu 4 – Náklady organizačních složek státu a územních samosprávných celků, nyní přejdou na účtování nákladů ve tř. 5. Náhrada nákladů ve tř. 4 se zachycovala na účtech sk. 20, 21 jako financování výdajů a vyúčtování rozpočtových příjmů. Dále se struktura účetní závěrky – rozvahy přiblíží podnikatelským účetním jednotkám, neboť ve tř. 4 se bude sledovat vlastní jmění účetní jednotky, peněžní fondy a dlouhodobé pohledávky a závazky. Vybrané účetní jednotky budou v účetnictví uplatňovat účetní metody, jimiž se vyjadřují skutečnosti, které mají ve vztahu k majetku dopad na použitelnost a využitelnost majetku.

Všechny vybrané účetní jednotky budou do nákladů na činnost účetní jednotky zahrnovat opotřebení odpisovaného majetku, budou účtovat o účetních odpisech, které budou zachyceny na účtech opravek. Metody účetních odpisů se budou uplatňovat stejně jako u ostatních účetních jednotek – podnikatelů a jiných neziskových organizací. Směrná účtová osnova je doplněna o účtové skupiny, které umožňují v celém rozsahu u všech složek majetku účtovat o opravných položkách a také tvořit účetní rezervy. Použití těchto metod vyjadřujících rizika a možné ztráty dřívější prováděcí předpis pro vybrané účetní jednotky neumožňoval. Podle dřívější úpravy bylo možné opravné položky a rezervy účtovat jen u příspěvkových organizací a v hospodářské činnosti ÚSC na základě zvláštního předpisu, tj. zákona č. 593/1992 Sb. , o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů.

CSÚIS je připraven ke shromažďování účetních záznamů od vybraných účetních jednotek. Základní právní rámec pro vedení CSÚIS je dán zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví ve znění zákona č. 304/2008 Sb. a vyhláškou č. 383/2009 Sb., o účetních záznamech v technické formě vybraných účetních jednotek a jejich předávání do centrálního systému účetních informací státu a o požadavcích na technické a smíšené formy účetních záznamů (technická vyhláška o účetních záznamech).

V CSÚIS budou jednak shromažďovány účetní záznamy od stanovené množiny účetních jednotek a zároveň bude CSÚIS umožňovat přebírání některých

shromážděných účetních záznamů vyjmenovanými účetními jednotkami. Dále je očekáváno, že se shromážděnými účetními záznamy bude možné nakládat tak, aby byly zajištěny výstupy pro všechny oprávněné uživatele CSÚIS:

- pro účely operativního řízení, které zajistí zjištění správných, úplných a včasných informací o
- hospodářské situaci celků a příslušných účetních jednotek,
- pro účely konsolidační, které umožní sestavení účetních výkazů za dílčí konsolidační celky státu a účetních výkazů za Českou republiku a
- pro ostatní účely, zejména pro účely statistické a kontrolní, které umožní snížení administrativní zátěže pro dotčené účetní jednotky.

Obecné trendy vedou k digitalizaci dokumentů a v případě CSÚIS - účetních záznamů a umožňují jejich další zpracování, zpřehlednění a vyhodnocení. Systém kvalitních účetních informací je základem řízení ekonomiky na všech úrovních veřejných financí. V CSÚIS budou shromážděny informace, které bude možné dále vyhodnocovat a za použití odpovídajících nástrojů využít při řízení hospodaření veřejného sektoru na všech jeho úrovních. Rozsah a struktura předávaných informací již zachycených v účetnictví vybraných účetních jednotek je prvním krokem k postupnému odstranění multiplicit v předávání informací centrálním orgánům státní správy a tudíž i k odstranění zbytečné administrativní zátěže. Tato snaha bude pokračovat i v následujících letech.

Do CSÚIS, resp. jeho částí, budou mít přístup kromě Ministerstva financí i další subjekty v rozsahu své působnosti, zejména ostatní ministerstva, správci kapitol a kraje.

Další přidanou hodnotou je sestavení účetních výkazů metodou konsolidace za dílčí konsolidační celky státu (kapitoly, kraje a municipality), které bude probíhat od roku 2011. Takto zpracované výkazy nabídnou daleko přesnější pohled na hospodaření jednotlivých dílčích konsolidačních celků a skutečnou ekonomickou situaci. Do konsolidačního celku Česká republika jsou začleněny nejen vybrané účetní jednotky, ale též například obchodní společnosti, ve kterých má stát podíly a ostatní účetní jednotky vykonávající veřejné služby s podílem státu (veřejnosti) na jejich řízení.

Dále CSÚIS slouží ke shromažďování finančních výkazů a doplňujících údajů dle vyhlášky č. 449/2009 Sb., o způsobu, termínech a rozsahu údajů předkládaných pro hodnocení plnění státního rozpočtu, rozpočtů státních fondů, rozpočtů územních

samosprávných celků, rozpočtů dobrovolných svazků obcí a rozpočtů Regionálních rad regionů soudržnosti.

Od 1.1.2010 vešla v účinnost legislativa, jejímž úkolem je vytvoření nového jednotného účetnictví státu. Nové účetnictví by měla přinést účinnější řízení hospodaření státu prostřednictvím kompletních, přesných a včasně poskytovaných informací za jednotlivé účetní jednotky. Reformou se přiblíží účetnictví ve státní správě k účetnictví podnikatelských subjektů.

Účetními jednotkami představujícími stát, které přecházejí na jednotné účetnictví státu jsou institucionální složky státu rozdělené na státní správu, samosprávu a ostatní neziskové organizace. Mezi státní správu patří organizační složky státu, organizační složky, příspěvkové organizace zřízené organizační složkou státu.

Významnými změnami prochází hlavně oblast účetnictví, účetního vykazování a statistiky. Změny je možné rozlišovat na formální změny a změny věcného charakteru. Významnými změnami prošla také účtová závěrka, kterou po reformě tvoří Rozvaha, Výkaz zisku a ztráty, Přehled o peněžních tocích, Přehled o změnách vlastního kapitálu a Příloha.

Nová vyhláška ve své příloze obsahuje novou účtovou osnovu, která je závazná a ruší některé účty nebo upravuje jejich obsah. Účtová osnova byla vytvořena s souladu se sjednocováním účtové osnovy ve všech státech Evropské unie.

Reforma veřejných financí jako i reforma účetnictví státu je vytvořena v souladu s harmonizací účetnictví veřejné správy jednotlivých členských států Evropské unie.

Výdaje a ani dopady reformy účetnictví není možné zatím odhadnout. Bližší informace se budou moct shromažďovat po schválení a zveřejnění všech podpůrných legislativních dokumentů a po určitém období účtování s souladu s nově zavedeným účetnictvím.

Organizační složky státu mají za úkol **čtvrtletně** vkládat účetní záznamy do CSÚIS a to:

- rozvahu,
- výkaz zisku a ztráty,
- přílohu,
- finanční výkaz pro hodnocení plnění rozpočtu a
- přehled rozpočtových opatření.

Ročně bude organizační složka státu vkládat finanční výkaz pro hodnocení rozpočtu organizačních složek státu, ale pouze s údaji schýleného rozpočtu.

Poprvé v účetním období 2010 se budou předávat informace do CSÚIS za období do 30. 6. 2010. Organizační složky mají tuto povinnost předat informace do 20. července 2010.

3.5 Daňový režim organizační složky státu

Podobně jako ziskové organizace podléhají neziskové organizace zdanění, mohou se jich týkat veškeré daně, ale ve spojitosti s veřejnou prospěšností uplatňují některá zvýhodnění nebo osvobození ze zdanění.

3.5.1 Daň z příjmů

Daň z příjmu neziskových organizací se řídí zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. Aby mohlo dojít ke zdanění, je podstatné rozlišit hlavní a vedlejší činnost organizace. Dle uvedeného zákona se hlavní činnost definuje na základě statutů, stanov, zřizovacích nebo zakladatelských listin.

Nezisková organizace a tudíž i organizační složka státu je povinna ze zákona vést odděleně příjmy, které jsou předmětem daně a příjmy, které nejsou předmětem daně nebo jsou od daně osvobozeny a to nejpozději ke dni účetní závěrky. Shodně platí i pro výdaje organizace. V návaznosti na příjmy musí rozdělit výdaje, které odpovídají druhu příjmů, tj. jsou uznány jako vynaložené na dosažení, zajištění a udržení těchto příjmů. Na rozdíl od podnikatelských subjektů, které sledují příjmy a výdaje všech činností celkem a mohou takto vyrovnat případnou ztrátovou činnost, u neziskových subjektů vyrovnání ztráty jedné činnosti se ziskem v jiné činnosti připuštěno není.

Organizační složka státu je ve své hlavní činnosti od daně z příjmů osvobozená. Ve vedlejší, hospodářské činnosti, už plátcem daně je. Daň je splatná za kalendářní rok k 31. 3. následující roku. V případě, že má poplatník povinnost mít účetní závěrku ověřenou auditorem, nebo jeho daňové přiznání zpracovává daňový poradce, je nutno podat daňové přiznání nejpozději do šesti měsíců po uplynutí zdaňovacího období.¹⁰

Jediným podstatným zvýhodněním pro poplatníky, kteří nebyli založeni nebo zřízeni za účelem podnikání je snížení základu až o 30 % (§ 20 odst. 7), maximálně však o 1 mil. Kč. V případě, že 30% snížení činí méně než 300 000 Kč, lze odečíst částku ve výši 300 000 Kč, maximálně však do výše základu daně.

Daňové přiznání k dani z příjmů nemají povinnost podat ty neziskové organizace:

- které nemají příjmy, které jsou předmětem daně,
- nebo mají pouze příjmy od daně osvobozené a
- příjmy, z nichž je daň vybírána srážkou podle zvláštní sazby daně.¹¹

3.5.2 Daň z nemovitostí

Problematiku daně z nemovitostí upravuje zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí. V rámci daně z nemovitosti rozeznáváme daň z pozemků a daň ze staveb. Poplatníkem je vždy vlastník pozemku či stavby.

Zákon uvádí výčet subjektů, jejichž pozemky a stavby jsou od daně osvobozeny. Osvobození se nevztahuje na pozemky využívané k hospodářské činnosti nebo k pronájmu. Pozemky pronajaté organizační složce státu jsou osvobozeny za předpokladu, že nejsou využívány k hospodářské činnosti.

Nevýdělečné organizace jsou plátcí daně z nemovitosti jen v případě, že pozemky a stavby pronajímají nebo je využívají k hospodářské činnosti. Nárok na osvobození je nutno uplatnit podáním daňového přiznání.

¹⁰ § 40 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ URBANCOVÁ, A., KRYŠOVÁ, Š. *Účetnictví nevýdělečných organizací A*. 2. vyd. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2008. S. 187.

3.5.3 Daň silniční

Daň silniční upravuje zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční, ve znění pozdějších předpisů. Předmětem daně jsou zákonem uvedená vozidla, která jsou používána k podnikání nebo k jiné samostatně výdělečné činnosti. V případě organizační složky státu se silniční daň vztahuje na vozidla, která jsou používána k činnostem, z nichž příjmy jsou předmětem daně z příjmů.

3.5.4 Daň dědická, darovací a z převodu nemovitostí

Problematiku daně darovací, daně dědické a daně z převodu nemovitostí řeší zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů.

Od daně z převodu nemovitostí jsou osvobozeny převody a přechody vlastnictví k nemovitostem z vlastnictví České republiky, pokud s majetkem státu hospodaří organizační složky státu.

3.5.5. Daň z přidané hodnoty

Daň z přidané hodnoty upravuje zákon č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.

Nový zákon z roku 2004 zavedl zásadní změny a nové pojmy, čímž zcela změnil postavení neziskových organizací ve vztahu k DPH. V právní úpravě platné do 30.4.2004 bylo jednoznačně řečeno, že hlavní činnost podle zřizovací dokumentace je od DPH osvobozena. Dani podléhaly příjmy z vedlejší neboli hospodářské nebo také nazývané doplňkové činnosti. Nyní povinnost k dani vyplývá fyzické nebo právnické osobě (tedy i neziskové organizaci), která uskutečňuje samostatně ekonomické činnosti. Za činnosti ekonomické se pro účely tohoto zákona rozumí soustavná činnost výrobní, obchodní, poskytování služeb, včetně důlní činnosti a provozování zemědělské výroby a soustavné činnosti vykonávané podle zvláštních předpisů, zejména nezávislé činnosti vědecké, literární, umělecké, vychovatelské nebo učitelů, stejně tak nezávislé činnosti lékařů, právníků, inženýrů, architektů, dentistů a účetních znalců. Dále se považuje za ekonomickou činnost využití hmotného a nehmotného majetku za účelem získání příjmů, pokud je dlouhodobě pronajímán, tj. je užíván soustavně.¹²

¹² Zákon 235/2004 Sb. o dani z přidané hodnoty

4 Specifika vedení účetnictví Vězeňské služby České republiky

4.1 Vnitřní zákonodárství Vězeňské služby České republiky

Vězeňská služba je specifickou organizační složkou státu, tudíž jsou pro ni vydávány speciální právní předpisy, nařízení generálního ředitele, metodické pokyny ministerstev, metodické pokyny ředitelů odborů, skrz ně se účetnictví ve Vězeňské službě řídí. Důležité je zdůraznit, že nadřazenými právními předpisy jsou předpisy týkající se organizačních složek státu a výše jmenované zákony a vyhlášky.

Výčet významných vnitřních předpisů VS ČR:

- nařízení 21/2006 generálního ředitele VS ČR o vedení účetnictví ve Vězeňské službě České republiky,
- nařízení č. 67/2005 generálního ředitele VS ČR o hospodaření s majetkem České republiky v podmínkách Vězeňské služby České republiky,
- nařízení č. 28/2003 o škodách ve Vězeňské službě České republiky,
- nařízení č. 20/1997 generálního ředitele VS ČR o organizaci, řízení a provádění ekonomické činnosti ve Vězeňské službě České republiky,
- nařízení č. 25/2002 generální ředitelky VS ČR o podmínkách provozování hospodářské činnosti a zřizování hospodářského střediska ve Vězeňské službě České republiky,
- nařízení č. 21/2006 generálního ředitele VS ČR o vedení účetnictví ve Vězeňské službě České republiky.

4.2 Účetnictví Vězeňské služby České republiky

Vězeňská služba je účetní jednotkou, která má územní pracoviště dislokovaná u organizačních jednotek Vězeňské služby. Vězeňská služba účtuje podvojnými zápisy a vede účetnictví v plném rozsahu. Účetním obdobím je nepřetržitě po sobě jdoucích 12 měsíců a je shodné s kalendářním rokem. Pro Vězeňskou službu je závazná směrná účtová osnova dle odst. 8 § 4 zákona o účetnictví. Dle této osnovy stavuje ekonomický odbor účtový rozvrh, ve kterém jsou uvedeny účty nezbytné k zaúčtování všech účetních případů a k sestavení účetní závěrky. Účtový rozvrh je

sestavován pro každé účetní období. V jeho průběhu je podle potřeby doplňován. Celková struktura účetnictví se uskutečňuje ve dvou stupních řízení:

- I. stupeň - na úrovni Generálního ředitelství,
- II. stupeň – na úrovni ostatních organizačních jednotek včetně zotavoven.

Mimo svoji hlavní činnost je Vězeňská služba osobou povinnou k dani z přidané hodnoty dle zvláštního předpisu.

Vývoj evidence účetnictví prodělal ve Vězeňské službě ČR hodně změn. S jakýmkoli technologickým vývojem se zvyšují požadavky na technické záležitosti. Vězeňská služba v minulosti až po současnost využívala celkem tři účetní programy. Byly to V-BASE, FENIX a VIS. První z nich **V-BASE** měl na současný stav největší vliv. Tento produkt byl vytvořen přímo pro účely evidence účetnictví Vězeňské služby firmou SKD Kladno v roce 1992. Protože se jednalo o období minulé, tak program byl vytvořen pod systémem MS-DOS. Lze tedy prohlásit, že byl velmi rychle překonán a to nejen v oblasti editace, ale zvláště v celkovém pojetí a již brzy přestal odpovídat potřebám na moderní softwarový produkt.

V roce 2000 zakoupila Vězeňská služba softwarový produkt **FENIX** vyvinutý firmou PVT. Přejít k tomuto systému trval téměř rok a proběhl systémem postupné změny. Primárním problémem při přechodu mezi těmito softwarovými produkty se prokázala naprostá rozdílnost zápisu účetní věty. Dále také nekonceptnost postupu při tvoření analytik účetního předpisu pro program FENIX. Tyto nedostatky se odrážely v současném stavu účetního systému a způsobovaly nesoulad, chaotičnost a mnohdy i nevyužití celkové koncepce programu FENIX. Obzvláště zcela jiný pohled na logiku účetnictví programu V-BASE a FENIX byly důvodem problémů při přechodu z jednoho softwaru na druhý.

V roce 2005 začala Vězeňská služba hledat nový software, který by zastřešil celou vězeňskou službu. Název tohoto programu je **Vězeňský informační systém VIS**. Výběrové řízení na tento projekt vyhrála firma Microsoft. Složitost a specifičnost Vězeňské služby přidělala specialistům z této firmy velké problémy. Program splňuje veškeré nároky současnosti na vedení účetnictví ve Vězeňské službě. Dělí se na:

- účetnictví,
- pokladnu,
- rozpočet,

- nákup a závazky,
- prodej a pohledávky,
- škody a bezpečnost,
- správa FKSP,
- zásoba a majetek,
- výstrojní služba.

Oběh účetních dokladů ve VS ČR¹³

Zákon o účetnictví jasně specifikuje, že účetní jednotky jsou povinny zachycovat skutečnosti, které jsou předmětem účetnictví účetními doklady.¹⁴ Oběh účetních dokladů se řídí Nařízením generálního ředitele č. 21/2006 o vedení účetnictví ve Vězeňské službě ČR.

Došlé daňové doklady se zaevidují v podatelně, která vyznačí datum přijetí. A potom se na účtárně zapíše do knihy daňových dokladů. Proti podpisu je předána příslušnému zaměstnanci, který provede kontrolu správnosti, zejména fakturované částky, množství dle dodacího listu atd. Po kontrole se tyto doklady opatří schvalovacími doložkami a předloží k podpisu příslušným zaměstnancům, provádějícím finanční kontrolu (správce rozpočtu, příkazce, hlavní účetní). Po schválení se došlý daňový doklad zapíše do evidence čerpání rozpočtových prostředků a proti podpisu předá oddělení ekonomickému nebo určenému zaměstnanci organizační jednotky k proplacení.

Hlavní účetní provede kontrolu schvalovacích doložek a shledá-li doklady jako bezvadné, potvrdí svým podpisem prověření připravované operace a daňový doklad proplatí nebo jej postoupí k proplacení. V opačném případě pozastaví operaci a písemně o tom vyrozumí příkazce operace s odůvodněním.

Oběh při zpracování došlého daňového dokladu se uzavírá ověřením jeho proplacení na základě výpisu z peněžního ústavu, zaúčtováním a uložením daňového dokladu na oddělení ekonomickém.

4.2.1 Finanční majetek

Vězeňské služba využívá tyto **bankovní účty**:

- 223 – Výdajový účet organizačních složek státu,

¹³ § 12 NGR č. 21/2006 generálního ředitele o vedení účetnictví ve Vězeňské službě České republiky

¹⁴ § 6 zákona č. 561/1993 Sb., o účetnictví

- 225 - Běžné účty fondů organizačních složek státu,
- 241 – Běžný účet,
- 243 - Běžný účet fondu kulturních a sociálních potřeb,
- 245 – Jiné běžné účty.

Účet **223** se využívá jako výdajový účet, mzdový účet, účet isprofinu, účet individuálních akcí, investiční účet a účet sociálních dávek. Z těchto účtů se může čerpat jen do výše přiděleného rozpočtu na jednotlivých položkách a jen do výše otevření rozpočtového limitu daného účtu. Nejvíce rozpočtových prostředků je na účtu sociálních dávek, dále na účet odchodného a mzdových prostředků. Nejmenší část peněz představuje výdajový účet, jenž je používán a využíván na běžný chod vazebních věznic a věznic.

Na účtu **225** se hlavně účtuje o položkách spojených s rezervním fondem. Je v účetních jednotkách nevýdělečného charakteru tvořen z důvodů převodu nedočerpaných finančních prostředků. Na konci účetního období mají možnost organizační složky, které nevyčerpaly finanční prostředky do výše finančního limitu, převést tyto finanční prostředky do rezervního fondu. Na začátku účetního období mají možnost požádat o převedení na účet, ze kterého byly převedeny a následně peníze vyčerpat.

Účet **241** je účtem Závodního stravování a účtem Hospodářské činnosti. Na tomto účtu se účtují veškeré případy související s činnostmi těchto zvláštních činností, které Vězeňská služba provozuje. U těchto dvou činností Vězeňská služba působí jako osoba povinná k dani z přidané hodnoty a jako plátce daně z příjmů.

Na účtu **243** se účtuje o penězích určených pro zaměstnance na kulturní a sociální rozvoj dle zvláštních předpisů. Nejčastěji se jedná o platby faktur, splátky půjček FKSP nebo o převody do fondu.

Na účtu **245** se účtuje jako o depozitním účtu, tedy účtuje se zde o cizích prostředcích, které nepatří do státního rozpočtu. Ve většině případů se jedná o přijaté peníze odsouzených, které jim zasílají různé organizace nebo sociální zařízení. Dále se zde účtuje o přijatých penězích od cizích subjektů za práci odsouzených.

Tab. 4.1 - Účtování bankovních účtů

Č.	Text	Částka	MD	D
1.	Výplata mezd zaměstnancům	1 000	331	223
2.	Odvod SZP za zaměstnance	110	336	223
3.	Odvod DzP za zaměstnance	150	342	223
4.	Nákup materiálu do závodní kuchyně + DPH	1 000 190	112.88 343.88	321.88
5.	Úhrada faktury	1 190	321.88	241.88
6.	Spotřeba daného materiálu ZS	1 000	501.88	112.88
7.	Odvod DPH	190	343.88	241.88
8.	Přijaté peníze od cizích subjektů – odběratelů HČ	2 000	241.05	311.05
9.	Platba faktury dodavatelům - HČ	1 000	321.05	241.05
10.	Výplaty mezd zaměstnancům HČ	1 000	331.05	241.05
11.	Převod peněz na mzdy ods. HČ	1 000	395.05	241.05
12.	Úhrady půjček FKSP, splátky pohledávek FKSP	500	243	335
13.	Úhrady faktur týkající se FKSP	500	321	243
14.	Příjem peněz na konta odsouzených	1 000	245	379
15.	Splátka pohledávek od cizích subjektů za práce odsouzených	1 000	245	311

Pokladny

Pokladny ve Vězeňské službě ČR se řídí zákonem o účetnictví, důležité je pro užívání všech pokladen, jež Vězeňská služba eviduje, dodržování pokynu č. 2/2006 ředitele odboru ekonomického o vedení pokladní služby ve Vězeňské službě České republiky. Specifický je počet pokladen, jež má VS ČR k dispozici. Je jich celkem devět:

- příjmová,
- mzdová,
- výdajová,
- depozitní,

- hospodářská činnost,
- ostatní dávky
- FKSP,
- valutová,
- závodního stravování.

V pokynu č. 2/2006 jsou uvedena zásadní pravidla, jenž je nutno při vedení pokladní služby respektovat. O pohybu pokladní hotovosti se účtuje průběžně, o poskytnutých zálohách se účtuje řádně. Fyzický stav hotovosti musí souhlasit se stavem v pokladním deníku a v účetnictví. O každém pohybu hotovosti v pokladně se řádně účtuje. Jednotlivé příjmy a odvody pokladní hotovosti na bankovní účty se účtují před účet 262 – Peníze na cestě. Všechny pokladní operace se provádí výhradně na základě písemných a originálních podkladů, které musí mít všechny náležitosti v souladu se zákonem o účetnictví. V případech oddělených pokladen se musí vést hotovost těchto pokladen odděleně.

4.2.2 Zúčtovací vztahy

Základní zúčtovací vztahy jsou:

- pohledávky z obchodních vztahů,
- krátkodobé závazky z obchodních vztahů,
- zúčtování se zaměstnanci ze závislé práce, včetně zúčtování sociálního zabezpečení,
- zúčtování s finančními orgány z titulu přímých a nepřímých daní, poplatky, dotace,
- jiné pohledávky a závazky,
- zúčtování časového rozlišení nákladů a výnosů, zúčtování opravné položky k zúčtovacím vztahům a vnitřní zúčtování.

Právní úpravu pohledávek VS ČR zabezpečuje zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a dále vyhláškou č. 10/2000 Sb., o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a

chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů ve znění pozdějších předpisů. V neposlední řadě jsou instrukce Ministerstva spravedlnosti ČR ze dne 1. 12. 2003 č. j. 101/2003 o vymáhání pohledávek a vnitřní předpisy Vězeňské služby ČR.

Ve Vězeňské službě ČR vznikají z hlavní činnosti pouze nedaňové pohledávky, a to:

- pohledávky za propuštěnými vězni,
- za vězni v aktuálním stavu (vykonávající výkon trestu odnětí svobody nebo vazby),
- ostatní pohledávky (za zaměstnanci, z obchodních vztahů a jinými subjekty)

Ve skupině **pohledávek za propuštěnými vězni** a ve skupině **pohledávek za vězni v aktuálním stavu** jsou vymáhány pohledávky za náklady výkonu vazby, výkonu trestu, škody a další náklady (zvýšené náklady střežení, náklady na dopravu a předvedení do zdravotnického zařízení).

Ve skupině **ostatních pohledávek** jsou vymáhány pohledávky za neuhrazené faktury vydané Vězeňskou službou ČR, pohledávky za právníky a fyzickými subjekty, pohledávky z poskytnutých půjček fondu kulturních sociálních potřeb, nástupních příspěvků, pohledávky za nájemné v bytech Vězeňské služby a jiné.

Tab. 4.2 - Účtování zúčtovacích vztahů

Č.	Text	Částka	MD	D
1.	Poskytnuta provozní záloh	1 000	314	223
2.	Zúčtování poskytnuté zálohy	1 000	321	314
3.	Předpis vrácení přeplatku	200	316	314
4.	Úhrada přeplatku	200	223	316
5.	Přijatá nevyfakturovaná dodávka materiálu	500	112	389
6.	Předpis faktury za materiál	500	389	321
7.	Úhrada faktury	500	321	223

4.3 Specifické oblasti účetnictví

Mezi významné specifika a odlišnosti ve vedení účetnictví ve Vězeňské službě je nepochybně eventualita vzniku a vedení středisek hospodářské činnosti a závodního stravování. Oba typy jsou upraveny lišícími se právními normami. Účetnictví těchto vnitřních organizací je vedeno a vykazováno samostatně. Pro tyto odlišnosti platí kromě jiného i zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty.

4.3.1 Hospodaření střediska hospodářské činnosti

Hospodářská činnost je vykonávána za účelem zaměstnávání odsouzených osob ve středisku hospodářské činnosti Vězeňské služby. Zásadním právním předpisem upravující hospodaření středisek hospodářské činnosti je ustanovení § 23 zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Mezi důležité právní přepisy, které se týkají účetnictví hospodářské činnosti hospodářských středisek náleží nařízení generálního ředitele VS ČR 21/2006 o vedení účetnictví ve Vězeňské službě České republiky. Dalším právním předpisem je nařízení generálního ředitele VS ČR 25/2002 o podmínkách provozování hospodářské činnosti a zřizování provozoven hospodářského střediska ve VS ČR.

Provoz hospodářské činnosti ve Vězeňské službě koordinuje středisko hospodářské činnosti, které je organizačně začleněno v oddělení metodiky zaměstnávání vězňů a hospodářské činnosti odboru ekonomického Generálního ředitelství VS. Věznice provozuje hospodářskou činnost mimo oblast vnitřní režie jako dobrovolnou podnikatelskou aktivitu v rámci živnostenského oprávnění. Účelem hospodářské činnosti je mimo vlastní zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody také zvyšování jejich kvalifikace a pomoc při získávání nové kvalifikace pro tyto osoby.

Účetnictví provozovny hospodářské činnosti je vedeno odděleně od účetnictví hlavní činnosti organizační jednotky a je pro ně stanovena závazná analytika se znakem 05, a to u všech používaných účtů. Pro provozovnu je závazná směrná účtová osnova, členěná na účtové třídy, účtové skupiny a syntetické účty. Provozovna hospodářské činnosti neprovádí účetní odpisy a ani o nich neúčtuje. Uplatňuje pouze daňové odpisy, které se řídí zákonem o daních z příjmu, ale ani o nich provozovna neúčtuje. Zisk hospodářské činnosti za účetní období po odvodu

daně z příjmů tvoří hospodářský výsledek, který je mimorozpočtovým zdrojem.¹⁵ Zisk je po schválení přerozdělen do fondu hospodářské činnosti příslušné provozovny nebo věznice ke krytí výdajů organizačních jednotek provozujících hospodářskou činnost nezabezpečenými rozpočtovými prostředky a do fondu hospodářské činnosti na Generálním ředitelství Vězeňské služby, jenž byl zřízen za účelem pokrytí případných ztrát u provozoven či poskytnutí prostředků na zahájení této činnosti u dalších provozoven.

4.3.2 Závodní stravování

Závodní stravování se ve Vězeňské službě řídí zvláštním právním předpisem a to nařízením generálního ředitele VS ČR 4/2008 Sb. , o stravování ve Vězeňské službě České republiky. Ve věznicích v České republice je zabezpečen provoz vývařoven pro zaměstnance. Vězeňská služba je při provozování závodního stravování osobou povinnou k dani z přidané hodnoty. Dále se řídí a vyhláškou č. 430/2001 Sb. , o nákladech na závodní stravování a jejich úhradě v organizačních složkách státu, množstvím pokynů a nařízení generálního ředitele.

V oblasti účetnictví významnější změny proběhly v roce 2002, kdy bylo zajištěno oddělené účtování o nákladech a výnosech vývařovny ve smyslu § 69 zákona o rozpočtových pravidlech¹⁶ a vyhlášky Ministerstva financí č. 430/2001 Sb. , o nákladech na závodní stravování. Ve VS muselo být zabezpečeno pro závodní stravování:

- oddělení skladu potravin pro zaměstnance a odsouzené,
- účtování provařených potravin na účtu 501,
- účtování prodaných stravenek na účtu 602.

Závodní stravování plní ve Vězeňské službě především funkci pro uspokojení potřeby zaměstnance. Pro většinu věznic to po novele zákona o DPH v květnu 2004 znamenalo plynule přejít na účtování o DPH v této oblasti.

¹⁵ § 45 odst. 3 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), v platném znění

¹⁶ Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), v platném znění

4.3.3 Účtování o hospodářské činnosti a závodním stravování

Do roku 2001 v podstatě neexistovaly postupy účtování o hospodářské činnosti a závodním stravování. V organizačních složkách státu se tedy výnosy účtovaly v účtové třídě 6 a náklady v třídě 5, aby bylo možné sestavit výkaz zisku a ztrát a vyčíslit tak hospodářský výsledek. Přehled majetku a zúčtovacích vztahů byl od hlavní činnosti separován jen velmi prostým způsobem a to analytikou. Pro účtování o hospodářské činnosti byl nejdůležitější vznik analytiky Pb, jenž umožňuje vyplnění každého účetního záznamu analytikou 05 pro hospodářskou činnosti a 88 pro závodní stravování.

Tab. 4.3- Účtování o hospodářské činnosti

Č.	Text	Částka	MD	D
1.	Došlá faktura za nákup materiálu na výrobu nábytku	1 000	112.05	321.05
2.	DPH	190	343.05	321.05
3.	Platba faktury z účtu hospodářské činnosti	1 190	321.05	241.05
4.	Výdej materiálu do spotřeby	1 000	501.05	112.05
5.	Předpis odměny odsouzeným za práci	1 500	521.05	331.05
6.	Předpis SZP z odměny odsouzených	165	331.05	336.05
7.	Předpis DzP z odměny odsouzených	225	331.05	342.05
8.	Předpis SZP za zaměstnavatele	510	524.05	336.05
9.	Výplata odměny odsouzeným	1 110	331.05	223.05
10.	Úhrada SZP	675	336.05	241.05
11.	Úhrada daně	225	342.05	241.05
12.	Vystavená faktura za práci odsouzených z HČ	1 500	311.05	602.05
13.	DPH	285	311.05	343.05
14.	Úhrada od odběratele	1785	241.05	311.05

Tab. 4.4 - Účtování o závodním stravování

Č.	Text	Částka	MD	D
1.	Došlá faktura za nákup potravin do závodního stravování	1 500	112.88	321.88
2.	DPH	225	343.88	321.88
3.	Platba faktury za nákup potravin	1 725	321.88	241.88
4.	Výdej materiálu do spotřeby	1 500	501.88	112.88
5.	Předpis pohledávky cizím subjektům za obědy	1 000	311.88	602.88
6.	DPH	190	311.88	343.88
7.	Předpis pohledávky za obědy zaměstnancům	500	335.88	602.88
8.	DPH	95	335.88	343.88
9.	Úhrada pohledávky od cizích subjektů	1 190	241.88	311.88
10.	Srážky z mezd zaměstnanců za stravování	595	331.88	335.88
11.	Úhrada na účet závodního stravování	595	241.88	331.88

4.3.4 Účtování o odsouzených

Pro VS ČR začíná tento koloběh nástupem odsouzeného do věznice nebo vazební věznice v České republice. Odsouzený nastoupí výkon trestu v den, složí svou hotovost na depozitní pokladně, která je právě určena pro všechny cizí peníze a dostane společenské oblečení, jenž platí Vězeňská služba. Tento materiál je povinna jednotlivá věznice nakoupit a následně vydat do spotřeby.

Generální ředitelství nakupuje centrálně spotřební materiál, kterým je oblečení pro odsouzené pro běžný výkon trestu a následně je rozesílá a přeúčtovává pomocí tzv. dokladu o přeúčtování materiálu na věznice. Ty si vezmou materiál do skladu a následně vydají do spotřeby odsouzeným.

Tab. č. 4.5 - Účtování materiálu pro odsouzené

Č.	Text	Částka	MD	D
1.	Faktury za pořízení materiálu na centrální sklad	500	112	321
2.	Platba faktury za materiál	500	321	223
3.	Výdej materiálu z centrálního skladu	400	501	112
4.	Naskladnění materiálu na jednotlivé věznice	400	112	902
5.	Výdej materiálu pro odsouzené	400	902	112
6.	Výdej materiálu z podrozvahy	400	999	902

Odsouzený při nástupu do věznice nebo vazební věznice ukládá svoji hotovost na depozitní pokladně, jenž je právě určena pro všechny cizí peníze. Příjem peněz do pokladny se zaúčtuje na stranu MD účtu 261 – Pokladna a na stranu D účtu 378 – Ostatní krátkodobé závazky. Na tomto účtu se účtují všechny pohyby peněz odsouzených. Jedná se o veškeré příjmy a výdaje odsouzených. Všechny jeho příjmy a výdaje jsou vedeny zvláště analyticky na kontech úložných (každý odsouzený má své konto).

Odsouzený může při pobytu věznici hospodařit se svými peněžními prostředky, které má na kontě úložného. Ve většině případů jsou peníze odsouzeným zasílány na účet, eventuálně jim rodinní příslušníci donášejí peníze do pokladny. Může nastat i taková situace, kdy odsouzený má dostatek peněz a pošle je své rodině složenkou, avšak tento případ se vyskytuje sporadicky. Příjem hotovosti na depozitní pokladnu či bezhotovostní převod na depozitní účet se zaúčtuje na stranu Má Dáti účtu – 261 – Pokladna, při bezhotovostním převodu na Má Dáti 245 – Jiné běžné účty a na stranu Dal účtu 378 – Ostatní krátkodobé závazky.

Nevšedním případem je připsání sociálního kapesného na konta odsouzeného, jenž probíhá jednou měsíčně. Proveďte se pomocí účtu 395 – Vnitřní zúčtování. Částka se připsá na MD účtu 378 – Ostatní krátkodobé závazky a na D účtu 395 – Vnitřní zúčtování. Z výdajového účtu se účtuje jako běžný výdaj s rozpočtovou položkou. Protiúčetem účtem je opět účet 395 – Vnitřní zúčtování.

Během pobytu ve vězení může odsouzený používat peníze, které má na kontě pro své vlastní výdaje. Maximální možná útrata za týden je jen do výše jednoho tisíce

korun. Tuto částku odsouzení ve většině případů celou neutratí. Tuto částku mohou utratit např. za nákup věcí v kantýně pro odsouzené, telefonáty, platí za různé opravy, náklady za nadstandardní lékařskou péči, zubaře a ostatní. Výdaj se zaúčtuje na MD účtu 378 – Ostatní krátkodobé závazky a na D účtu 261 – Pokladna nebo 245 – Jiné běžné účty.

Tab. 4.6 - Účtování o hotovosti odsouzených

Č.	Text	Částka	MD	D
1.	Příjem peněz odsouzených při nástupu do depozitní pokladny	800	261	378
2.	Příjem na účet peníze odsouzeného	400	245	379
3.	Příjem sociálního kapesného na depozitní účet odsouzeného	500	379	395
4.	Výdej sociálního kapesného z výdajového účtu	500	395	223
5.	Platba za nákup v kantýně	200	379	261

4.3.4.1 Pracovní odměna odsouzených

Za nějakou dobu je odsouzený začleněn do pracovního procesu a to buď ve vnitřní režii věznice nebo u cizích subjektů, jenž odsouzené zaměstnávají. Při práci odsouzeného uvnitř věznice vznikne věznici mzdový náklad a závazek vůči zaměstnanci. Odměna odsouzeného bude zaúčtována na MD účtu 521 – Mzdové náklady a v účtu 331 – Zaměstnanci.

V následujícím měsíci musí dojít k převodu odměny zaměstnaných odsouzených ve vnitřní režii. Tyto výdaje jsou součástí státního rozpočtu. Zaúčtování proběhne pomocí účtu zúčtovacích vztahů 395 – Vnitřní zúčtování.

Věznice Mírov zaměstnává vězně jen ve vnitřní režii nebo v provozovně střediska hospodářské činnosti. Pro úplnost uvádím i druhou možnost, která je, že odsouzeného zaměstnává cizí subjekt. Tomuto subjektu se za minulý měsíc vystaví faktura za práci odsouzených na začátku měsíce. Aby mohlo nastat rozúčtování odměn odsouzených, musí cizí subjekt tuto fakturu nejprve zaplatit. Vystavená faktura se vystaví na stranu MD účtu 311 – Odběratelé a na stranu D účtu 331 – Zaměstnanci a 336 – Zúčtování s institucemi sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění.

Po vystavení faktury firmy odešlu peníze na účet 245 – Jiné běžné účty, na kterém se hromadí peníze odsouzených. Splátka vystavené faktury se zaúčtuje na D účtu 245 – Jiné běžné účty a na MD účtu 311 – Odběratelé.

Z vydělané odměny jsou odsouzeným sráženy náklady výkonu trestu, dále je sráženo sociální a zdravotní pojištění za zaměstnancem nebo připsána nemocenská. Dalšími možnými srážkami jsou srážková daň, výživné odsouzených, cizí pohledávky a deponované pohledávky. Po rozúčtování musí účet 331 – Zaměstnanci musí vykazovat nulovou hodnotu. Předpisy zaúčtované v minulém měsíci musí být sraženy v měsíci následujícím.

Odměňování odsouzených, kteří jsou výkonu trestu odnětí svobody se řídí nařízením vlády č. 365/1999 Sb., o výši a podmínkách odměňování odsouzených osob zařazených do zaměstnání ve výkonu trestu odnětí svobody. Z odměny příslušející odsouzenému podle zvláštních právních předpisů¹⁷ za vykonanou práci srazí a odvede věznice pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na veřejné zdravotní pojištění a zálohu na daň z příjmů fyzických osob. Část odměny, která zůstane odsouzenému po provedení těchto srážek se označuje jako čistá odměna.

S čisté odměny odsouzeného provede věznice srážky podle vyhlášky MF č. 10/2000 Sb., o srážkách z odměn osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů. Těmito srážkami z čisté odměny jsou:

- 30 % k úhradě výživného pro děti, kterým je odsouzený povinen poskytovat výživu, včetně příspěvku na úhradu nákladů při péči o dítě v ústavní nebo ochranné výchově,
- 32 % nejvýše však 1500 Kč za kalendářní měsíc k úhradě nákladů výkonu trestu, která mu předcházela,
- 12 % na základě nařízeného výkonu rozhodnutí soudu nebo orgánu státní správy,
- 4 % k úhradě jiných pohledávek vůči odsouzenému.

¹⁷ Nařízení vlády č. 365/1999 Sb., o výši a podmínkách odměňování odsouzených osob zařazených do zaměstnání ve výkonu trestu odnětí svobody, ve znění nařízení vlády 414/2000 Sb.

Důležitým hledíkem je, že úhrn srážek nesmí překročit 78 % čisté odměny odsouzeného. Zbytek čisté odměny rozdělí věznice na kapesné a úložné. Na kapesné se použije 20 % čisté odměny a na úložné zbývající 2 % z čisté odměny.

Tab. 4.7 – Účtování o odměnách odsouzených a rozúčtování odměn odsouzených

Č.	Text	Částka	MD	D
1.	Předpis odměn odsouzených	4 500	521	331
2.	Srážka SZP	495	331	336
3.	Srážka DzP	675	331	342
4.	Náklady výkonu trestu	1 056	331	315
5.	Výživné odsouzených	999	331	378
6.	Cizí pohledávky	133	331	378
7.	Nemocenská odsouzených	500	336	331
8.	Převod zbylé odměny na účet odsouzeného	1 642	245	395
9.	Převod zbylé odměny na účet odsouzeného	1 642	395	223

4.3.4.2 Pohledávky za odsouzenými

Jedním ze specifík Vězeňské služby je účtování o pohledávkách za odsouzenými.

Ve Vězeňské službě ČR vznikají z hlavní činnosti nedaňové pohledávky za odsouzenými, a to:

- pohledávky za propuštěnými vězni,
- za vězni v aktuálním stavu (vykonávající výkon trestu odnětí svobody nebo vazby).

V těchto pohledávkách jsou zahrnuty pohledávky za náklady výkonu vazby, výkonu trestu, škody a další náklady jakou jsou např. zvýšené náklady střežení, náklady na dopravu a převedení do zdravotnického zařízení.

Předpis pohledávky za propuštěným odsouzeným se účtuje stranu MD účtu 315 – Pohledávka z hlavní činnosti (jedná se o tzv. mrtvý stav). Pro objasnění

ekonomové rozlišují dva stavy odsouzených a to mrtvý – ti odsouzení, kteří jsou propuštěni a stav živí, to jsou ti, kteří si odpykávají svůj trest. Zaúčtovaná pohledávka se zaúčtuje na stranu D účtu 609 – Jiné výnosy z vlastních výkonů. Bude-li odsouzený předepsanou pohledávku splácet, bude se snižovat hodnota pohledávky. Samotné zaúčtování je následující na MD účtu 222 – Příjmový účet organizačních složek státu a na D účtu 315 – Pohledávky z hlavní činnosti.

Neboť se jedná o jeden z ukazatelů, který je ve VS ČR sledován, tak se zde uplatňuje obrátové pravidlo. Obrát účtu 315 a 222 s příslušnou rozpočtovou položkou se musí rovnat.

Při vyřazení pohledávky se účtuje totožným zápisem jako u předpisu pohledávky za odsouzeným, jenom s tím rozdílem, že částka je uvedena se znaménkem minus. Účtování tedy proběhne minusem na stranu MD účtu 315 – Pohledávky z hlavní činnosti a minusem na stranu D účtu 609 – Jiné výnosy z vlastních výkonů.

Během roku může nastat situace, kdy se ze „živé“ pohledávky stane pohledávka „mrtvá“ tzn. vězeň je propuštěn na svobodu a pohledávka se nyní bude vymáhat za propuštěným odsouzeným. Jedná se jenom o pohyb na účtech pohledávek. Změna je jen v syntetickém označení účtu. Na vrub účtu bude zaúčtován účet 315.41 – Pohledávka za propuštěnými odsouzenými a ve prospěch účtu 315.40 – Pohledávky za vězněnými osobami.

V případech, kdy je odsouzený ve vazbě nebo způsobí nějakou škodu na majetku nebo za regulační poplatky a léky nutné k ošetření, se předepíše odsouzenému pohledávka. Tato pohledávka je za vězněm v živém stavu. Je tedy ve věznicích.

Po skončení trestu odnětí svobody je odsouzený propuštěn na svobodu a jsou mu vyplaceny všechny zbývající peníze, které jsou na jeho kontu. Zaúčtuje se na MD účtu 378 – Ostatní krátkodobé závazky a na D účtu 261 – Pokladna.

V případě, že není do doby propuštění splacena odsouzeným jeho pohledávka, je mu tedy předepsána v den nabytí právní moci celková výše nesplacené částky za jeho pobyt ve věznicích. Předpis pohledávky se zaúčtuje na stranu MD účtu 315- Pohledávky z hlavní činnosti po propuštění odsouzeného a na stranu D účtu 609 – Jiné výnosy z vlastních výkonů. V účetnictví věznice to má za následek velký nárůst pohledávek na účtech účtové skupiny číslo 3.

Po propuštění splácí odsouzený pohledávku buď v celkové výši nebo v předepsaném splátkovém kalendáři. Nejvíce se vyskytují případy, kdy odsouzený pohledávku nesplatí. Při splácení pohledávky je splátka zaúčtována na stranu MD příslušné rozpočtové položky účtu 222 – Příjmový účet organizační složky státu a na stranu D účtu 315 – Pohledávky z hlavní činnosti.

Tab. 4.8 - Účtování pohledávek u odsouzených

Č.	Text	Částka	MD	D
1.	Předpis pohledávky za odsouzeným	1 500	315	609
2.	Splátka pohledávky odsouzeného	200	222	315
3.	Převod pohledávky za vězněnými osobami na pohledávky za propuštěnými osobami	1 000	315	315
4.	Předpis pohledávky za výkon vazby	1 056	315	609
5.	Splátka pohledávky po propuštění odsouzeného	250	222	315

5 Závěr

Diplomová práce řeší účtování ve Vězeňské službě České republiky. Účetnictví ve Vězeňské službě České republiky se vyvíjelo od začátku vzniku organizačních složek státu. Účetnictví je řízeno právními předpisy, platnými v České republice. Nejdůležitějšími právními předpisy jsou zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů a Vyhláška č. 410/2009 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona o účetnictví, ve znění pozdějších právních předpisů pro účetní jednotky, které jsou územně správní celky, příspěvkové organizace a organizační složky státu. Další vnitřní právní zákonodárství vydává Generální ředitelství Vězeňské služby. Tato nařízení a metodické listy slouží k lepší orientaci ve výše zmíněných zákonech.

Diplomová práce je z obsahového hlediska i z hlediska řešené problematiky rozdělena do dvou částí – teoretické a praktické.

Cílem diplomové práce bylo na základě rozboru účetnictví a specifického účtování v rámci Vězeňské služby České republiky dokázat, že účetní případy v rámci VS ČR jsou uskutečňovány účetně správně a v souladu se všemi právními předpisy.

Ve své práci jsem prokázala, že všechny hospodářské a účetní operace jsou prováděny v naprostém souladu s platnou legislativou. Účetnictví ve Vězeňské službě České republiky je i přes svá specifika prováděno v souladu se všemi právními předpisy. V účetnictví uvnitř Vězeňské služby České republiky je striktně dodržována zákonná hierarchie těchto účetních předpisů.

Vězeňství České republiky je na vysoké úrovni, na čemž se významnou měrou podílí účetnictví ve vězeňství, které přestože patří do sekundárních funkcí, poskytuje odpovídající servis a komplexní informace pro bezchybné vykonávání funkcí primárních.

Přechod účetnictví účetních jednotek státní správy z chronologického zaznamenávání hospodářských činností na aktuální princip účtování je významnou změnou zabezpečující reálný pohled na stav, změnu a pohyb majetku státu.

V budoucnosti můžeme očekávat další přibližování účetnictví státu a tím i účetnictví organizační složky státu k účtování podnikatelských subjektů a v souladu s požadavky Evropské unie. Základní pilíře postavené reformou z roku 2010 poskytly velmi významné a kvalitní podmínky na vybudování přehledného systému vedení účetnictví účetních jednotek státu, který splňuje evropské požadavky a naplňuje funkci účetnictví.

Česká republika učinila rozsáhlou reformu v účetnictví státu, kterou spustila od 1.1.2010. Začalo tak období zaznamenávání hospodářských transakcí státu jako účetní jednotky aktuálním způsobem. Této významné změně se přizpůsobují všechny právní normy upravující vedení účetnictví státu a tím také účetnictví organizační složky státu jako náležitosti účetnictví, účty v účtové osnově, výkazy tvořící účetní závěrku. Přechod účetnictví státu na aktuální princip není jen cílem České republiky, ale jde o globální snahu vyspělých států.

Stanovený cíl byl dosažen pomocí odborné literatury, platných zákonů, vnitřních směrnic a nařízení, jenž mi daly možnost nahlédnout do problematiky účetnictví Vězeňské služby.

Seznam použité literatury

Knihy, příspěvky ve sborníku

[1] PODHORSKÝ J. , *Účtování a vedení účetnictví v organizačních složkách státu, územních samosprávných celcích a příspěvkových organizacích: metodika účetnictví, vzorové příklady, účetní závěrka, kontrola účetnictví*, 1. vyd. Praha: Bova Polygon, 2005. 363 s. ISBN 80-7273-119

[2] REKTOŘÍK J. , *Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru*, 2. aktualiz. vyd. Praha: Ekopress 2007. 309 s. ISBN 978-80-86929-29-3

[3] SCHRÁNIL P., *Účetnictví organizačních složek státu, státních fondů, územních samosprávných celků a příspěvkových organizací*, 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2007. 129 s. ISBN 978-80-86754-76-5

[4] JAROSLAVA SVOBODOVÁ A KOL. , *Abeceda účetnictví pro územní samosprávné celky, příspěvkové organizace, státní fondy a organizační složky státu*, 1. vyd (2005) včetně 4. , rozš. vyd. (2008), svazek 21 cm.

[5] URBANCOVÁ, A.; KRYŠKOVÁ, Š. *Účetnictví nevýdělečných organizací A*. 2. vyd. Ostrava: VŠB-TUO, 2008. 232 s. ISBN 978-80-248-1801-6.

Elektronická publikace

[6] KOLEKTIV AUTORŮ. Hrady, zámky a tvrze v Čechách na Moravě a ve Slezsku – Severní Morava. [cit. 24.4.2010]. Dostupný z WWW:

< http://www.hrady.cz/wnd_show_text.php?tid=23383>.

Seznam zkratek

DPH	daň z přidané hodnoty
ČR	Česká republika
VS	Vězeňská služba
Sb.	Sbírka
OSS	Organizační složka státu
CSÚIS	Centrální systém účetních informací státu
MD	Má Dáti
D	Dal
SZP	Zdravotní a sociální pojištění
DzP	Daň z příjmů
ZS	Závodní stravování
HČ	Hospodářská činnost
FKSP	Fond kulturních a sociálních potřeb
Pb.	Pobočka

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 7. 7. 2010

.....
Bc. Petra Spáčilová

Adresa trvalého pobytu studenta:

Mírov 84, 789 01 Zábřeh na Moravě

Seznam schémat a tabulek

Schémata:

Schéma č. 2.1 Organizační struktura Věznice Mírov	16
---	----

Tabulky:

Tab. 4.1. Účtování bankovních účtů	36
Tab. 4.2. Účtování zúčtovací vztahů	39
Tab. 4.3. Účtování o hospodářské činnosti	42
Tab. 4.4. Účtování o závodním stravování	42
Tab. 4.5. Účtování o materiálu pro odsouzené	43
Tab. 4.6. Účtování o hotovosti odsouzených	45
Tab. 4.7. Účtování o odměnách odsouzených a rozúčtování odměn odsouzených	48
Tab. 4.8. Účtování pohledávek u odsouzených	50